

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2023

SVENSKA INSTITUTET I ATHEN

SWEDISH
INSTITUTE
at ATHENS

SWEDISH
INSTITUTE
at ATHENS

Utgivare: Stiftelsen Svenska institutet i Athen (SIA)
Adress i Grekland: Mitsion 9, 117 42 Athen, Grekland
swedinst@sia.gr
Adress i Sverige: Skeppargatan 8, 114 52 Stockholm, Sverige
sia@medelhavsinstitutet.se
www.sia.gr
Facebook: [SwedishInstituteAthens](https://www.facebook.com/SwedishInstituteAthens)
Instagram: [swedinst](https://www.instagram.com/swedinst)
Youtube: [Swedish Institute at Athens](https://www.youtube.com/SwedishInstituteatAthens)

Layout: Julia Habetzeder
Översättningar: Jenny Wallensten
© Stiftelsen Svenska institutet i Athen

På omslagets framsida: den dåvarande kronprinsen Gustaf Adolf på besök vid utgrävningarna i Asine 1922.

© **Bernadottebibliotekets fotosamling**

Baksida: Athens akropolis, vy från Institutets takterrass.

Foto: Vasilis Theodorou.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION	4	UNDERSVISNING	26
Om Svenska institutet i Athen	4	Universitetskurser	26
Institutet i Grekland	5	Övriga kurser och exkursioner	26
Institutet i Sverige	5	KULTUR	28
Direktörens hälsning	5	Film	28
FORSKNING	6	Litteratur	28
Fältarkeologiska projekt	6	Konst	29
Materialstudium	15	Musik	29
Vetenskapliga projekt	15	Svenska institutet i Athen 75 år	30
Vetenskapliga samarbeten	17	GÄSTHEMMET I KAVALLA	34
Personalens vetenskapliga verksamhet	17	Intendentens hälsning	34
Seminaries och föreläsningar	19	Stipendiatripp	36
Konferenser och workshops	20	PERSONALEN 2023	37
Publikationer	22	STYRELSEN 2023	37
Nordiska biblioteket	22	SVENSKA INSTITUTET I ATHEN ÖNSKAR TACKA	39
Stipendiater och gästforskare	22		

*Interiör, Svenska institutet
i Athen, Mitseon 9. Foto:
Vasilis Theodorou.*

INTRODUKTION

Om Svenska institutet i Athen

Svenska institutet i Athen (SIA) är en stiftelse som verkar inom forskning, utbildning och kultur. Institutets ändamål är enligt stadgarna:

- att främja utforskandet av Greklands antika kultur
- att förmedla kunskap därom och därmed berika vår egen kultur
- att stimulera och understödja kulturutbytet mellan Sverige och Grekland

Verksamheten fokuserar därmed på arbete inom det antika Greklands arkeologi och historia. Institutets profil har dock breddats avsevärt under de 75 år som gått sedan Institutet först öppnade för verksamhet

och inkluderar även studier av senare perioder, liksom andra greklandsrelaterade ämnen inom samhällsvetenskap och humaniora. Arkeologiämnets tvärvetenskapliga karaktär innebär att Institutet dessutom ofta arbetar med kollegor från naturvetenskaperna. För enskild arbetsvistelse står SIA till förfogande för samtliga akademiska discipliner.

Den vetenskapliga verksamheten inbegriper arkeologiskt fältarbete, intern och extern forskning, föreläsningar och löpande seminarier, konferenser och workshops, universitetskurser och mästarklasser samt forskningsfrämjande via stipendieutdelning. Institutet arbetar även för att främja ett kulturutbyte mellan Grekland och Sverige. Inom ramen för detta organiserar vi evenemang som exempelvis foto- och

konstutställningar, författarträffar, konserter och filmvisningar. Institutet vill även skapa nätverk mellan yngre svenska och grekiska konstnärliga utövare, genom samarbeten med högre institutioner för konst och musik i de bägge länderna.

Institutet i Grekland

Institutet grundades 1946 och slog upp portarna för verksamhet 1948. Idag räknas SIA till de 19 så kallade "arkeologiska skolorna" aktiva i Athen. Denna status ger rätt att utföra arkeologiskt fältarbete i Grekland, något som samtidigt medför skyldighet att årligen presentera vunna resultat vid en offentlig sammankomst (Årsmötet), att erbjuda öppna bibliotekssamlingar (Nordiska biblioteket) samt att ge ut en vetenskaplig tidskrift där de arkeologiska resultaten publiceras (*Opuscula*, utgiven tillsammans med Svenska institutet i Rom). Vår verksamhet på plats i Grekland regleras av grekisk lagstiftning vilket innebär att Institutet har vissa förpliktelser även mot sin grekiska huvudman, dvs. det grekiska Kulturdepartementet.

Institutet i Sverige

Institutet har sitt säte i Stockholm. Där ligger även det kansli som SIA delar med systerinstitutet i Rom och Istanbul. SIAs verksamhet finansieras till största delen genom statsbidrag från Utbildningsdepartementet, enligt regleringsbrevet avseende anslag inom området utbildning och universitetsforskning. Den arkeologiska verksamheten finansieras av externa bidrag.

Direktörens hälsning

2023 blev ett år av intensiv aktivitet för Svenska institutet i Athen. Det planerade programmet genomfördes till fullo, med arkeologiskt fältarbete på fem platser, universitetsstudenter från Sverige på plats i Grekland för undervisning, samt ett rikt utbud av vetenskapliga konferenser, föreläsningar och seminarier, liksom kulturella evenemang. Dessutom fylldes kalendern av många ovanliga arrangemang som gjorde 2023 till ett mycket speciellt år. Sveriges ordförandeskap i EU satte sin prägel på vårterminen, då det utmärkta samarbetet med Sveriges ambassad i Athen fördjupades ytterligare genom att ambassaden använde Institutets lokaler för möten med grekiska ministrar och EU-ambassadörer. Dessutom kunde Institutet bidra till att en del av ett unikt bronsålderssigill kunde återvända till Grekland efter hundra år i Uppsala, i Museum Gustavianums samlingar. Sveriges regering beslutade i januari att fragmentet, som kommit till Sverige i samband med utgrävningarna i Asine 1922, skulle återföras med sin andra halva i museet i Nafplion, och därefter gick

allting snabbt. På själva Alla hjärtans dag togs sigillet emot av Greklands kulturminister Lina Mendoni under högtidliga former.

Framför allt gick dock året i jubileets tecken. Svenska institutet i Athen öppnade sina portar år 1948 och kunde därmed under 2023 se tillbaka på hela 75 år av verksamhet i Grekland, liksom 75 år av fruktsamt samarbete med grekiska kollegor. Detta uppmärksammades under hela året med vetenskapliga och kulturella evenemang i Sverige såväl som i Grekland, för att kulminera den 15 november i Athen, då över 200 gäster samlades på Akropolis-museet till stort firande. Efter hälsningsord av Kronprinsessan Victoria, utbildningsminister Mats Persson och Greklands generaldirektör för kulturarv, Polyxeni Adam-Veleni, höll jag själv ett högtidstal om SIA i dåtid, nutid och framtid, varpå en trollbunden publik fick ta del av föreställningen *Procession*. Föreställningen hade iscensatts och komponerats för tillfället av Carin Bartosch Edström. För att illustrera och fira det långa samarbetet mellan Sverige och Grekland framfördes verket av en svensk-grekisk ensemble, medan dess huvudtema, den Eleusinska mysteriekulten till gudinnan Demeter, flätades samman med oväntade svenska detaljer.

Till följd av jubileet ökades Institutets synlighet och aktivitet i Sverige. Tillsammans med den likaledes 75-årsjubilerande Institutionen för Antikens kultur och samhällsliv vid Stockholms universitet organiserade SIA en konferens om de grekisk-svensk-danska utgrävningarna i Chania, Kreta, på Medelhavsmuseet i Stockholm. Dessutom gjorde Institutets två samarbetsprojekt *A Common Thread* och *The Kavalla Jazz Sessions* svenska gästspel. Det första projektet, som låter textilkonststudenter från Konstfack i Stockholm samarbeta med studenter från motsvarande institution i Athen på temat sidan, presenterades på det grekiska Kulturhuset i Stockholm genom en fantastisk utställning. Det andra projektet, där svenska och grekiska jazzstudenter möts i Institutets gästhem i Kavalla för mästar-klasser och avslutande konsert, flyttade för 2023 års version till Skåne och Fridhems folkhögskola. Det är med stor glädje vi ser att vårt uppdrag att främja kulturutbytet mellan Sverige och Grekland nu engagerar en ny generation konstnärer från de bägge länderna.

Förberedelserna inför firandet gav mig tillfälle att djupdyka i Institutets arkiv. Det är slående att verksamheten 2023 verkligen speglar den ambitiösa plan som lades fram i det allra första protokollet från 1946. Vikten av att ge svenska studenter möjligheten att besöka och studera Greklands arkeologi på plats betonades kraftfullt, liksom viljan att Institutet, vid sidan av den arkeologiska verksamheten, skulle ägna sig åt kulturverksamhet. Det var också inspirerande att möta, om än till stor del i arkivform, alla de forskare, all den personal och alla de svenska, grekiska och internationella kollegor som gjort Institutet till vad det är idag, liksom de välgörare som stöttade det nyfödda Institutet. Många av dem hjälper oss än idag och å Institutets vägnar tackar jag dem alla.

Jenny Wallensten

Utgrävning av byggnad från 500-talet e.Kr. i den antika staden vid Vlochos, Thessalien. Foto: Robin Rönnlund.

FORSKNING

Fältarkeologiska projekt

Svenska arkeologer arbetar med grekisk fältarkeologi på plats i Medelhavsområdet sedan 1894. 1976 fick Institutet full status som arkeologisk skola och har därmed rätt att söka tillstånd för upp till sex fältarkeologiska projekt per år.

Asea, Arkadien

På slätten nedanför berget Agios Elias, i mitten av landskapet Arkadien, ligger lämningarna av den antika staden Asea. Området har sedan slutet av 1930-talet flera gånger varit föremål för svenska och nordiska arkeologiska undersökningar. På 1990-talet gjordes utgrävningar i en antik helgedom belägen på toppen av Agios Elias, drygt tusen meter över havet. Här finns lämningarna av ett stort doriskt tempel, troligen uppfört omkring 500 f.Kr. Tempeltemplet vilar på fyra trappsteg av lokal kalksten och hade ursprungligen en yttre rad av 40 marmorkolonner – 6 längs varje kortsida och 14 utmed vardera långsidan. Under senmedeltiden byggdes en mindre kyrka över tempeltemplet.

Det arkaiska tempeltemplet vid Agios Elias

Jesper Blid, Svenska institutet i Athen

Sedan utgrävningarna har tempeltemplet arkitektur studerats av Erik Østby och Jari Pakkanen. Arbetet har emellertid inte kunnat avslutas då det saknades dokumentation av flera viktiga byggnadselement. Svenska institutet i Athen har därför bett mig assistera Østby och Pakkanen och under somrarna 2022–2023 har jag arbetat med att mäta upp byggnadsblock som ligger utspridda i landskapet eller är återanvända i områdets kyrkor.

Bland blocken hittar vi exempelvis kolonntrummor och kapital samt delar från arkitrav och fris. Uppmätningarna har möjliggjort en rekonstruerad kolonnhöjd om ca 3,3 meter. Kolonnerna har en

vertikal kurvatur, s.k. *entasis*. Templet's totala höjd var drygt 8 meter, inklusive de fyra trappstegen och fundamentsskiftet och det enkla proportionsförhållandet 1:1 mellan kolonner och bjälklag är mycket ovanligt och följer möjligen lokal, arkadisk praxis. Ett ytterligare lokalt drag är det breda mellanrummet mellan kolonnerna. Den relativt låga kolonnhöjden kompenseras genom ett extra trappsteg.

Den nya inventeringen vid Agios Elias har också inkluderat övriga fynd och byggnader i den helgedom inom vilken templet var placerat. Dokumentationen inbegriper en mindre statybas av marmor samt en avlång byggnad direkt söder om templet konstruerad av stora kvaderblock. Byggnaden var möjligen en kolonnhall, s.k. stoa. Nästa steg för mig blir att tillsammans med Erik Østby och Jari Pakkanen kunna färdigställa och publicera studien om templet's arkitektur.

Projektledare: Jesper Blid, Svenska institutet i Athen & Erik Østby, Bergens universitet

Övriga medverkande: Björn Forsén

Asine, Argolis

Redan 1922 inledde svenska arkeologer en första fältkampanj i Asine i Grekland. Det vetenskapliga engagemanget har kommit att bli långvarigt, med fortsatta utgrävningar och kontinuerligt materialstudium under mer än 100 år. De betydelsefulla forskningsresultaten visar en lång kontinuitet av mänsklig närvaro. Platsen har varit bebodd från neolitisk period och framåt, och spelar därmed en viktig roll för förståelsen av utvecklingen i det egeiska området. Under 2023 genomfördes en andra marin-

arkeologisk fältsäsong inom det femårsprojekt som passande nog inleddes ett sekel efter de första utgrävningarna.

Asine from the Sea: ett grekisk-svenskt maritimt fältprojekt utanför Kastraki/Asine och Tolo

Niklas Eriksson, Stockholms universitet

Under två veckor i oktober 2023 fortsatte de marin- arkeologiska undersökningarna i vattnen utanför Asine. Projektet är ett samarbete mellan den grekiska myndigheten för marin- arkeologi, Svenska institutet i Athen och Stockholms universitet. Ytterligare deltagare kommer från Göteborgs universitet och företaget Nordic Marine Group. Undersökningarna inleddes i oktober 2021 med en pilotstudie där ett större vattenområde utanför Asine och Tolo avsåktes och karterades med ett sidotittande ekolod. De

Preliminär rekonstruktion av templet i Asea, av Jesper Blid.

Kolonnfragment från Asea. Foto: Jesper Blid.

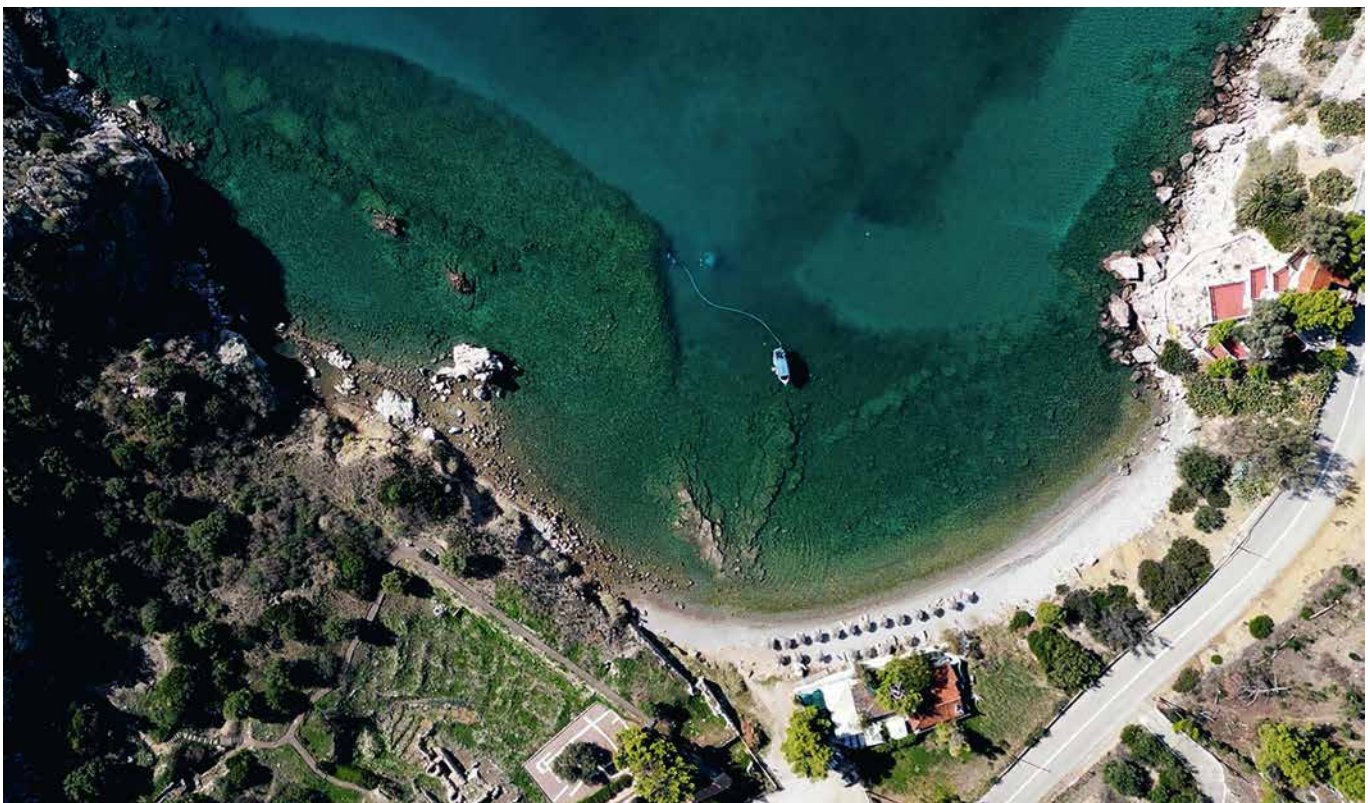

mest intressanta lämningarna under vatten återfinns dock omedelbart väster om Kastrakiklippan och själva Asinebosättningen. Under 2022 inleddes ett nytt projekt i syfte att förstå fornlämningarna under vattnet i relation till dem på land.

Att det finns någon form av lämningar i vattnet utanför Kastraki har varit känt sedan länge. Redan arkeologerna Axel W. Persson och Otto Frödin som ledde de svenska undersökningarna vid Asine på 1920-talet diskuterade om det möjligen kunde vara spår efter Asines hamn som de skymtade nere i vattnet. Det var dock först under fältarbetet 2022 som lämningarnas omfattning kunde fastställas. Bara några meter under vattenytan finns en stor konstruktion uppbyggd av sten. Anläggningen kan närmast beskrivas som en stor uppbyggd plattform som reser sig över sandbotten på fyra meters djup. Plattformen skjuter ut ungefär 70 meter från stranden och löper omkring 120 meter mer eller mindre parallellt utmed Kastrakiklippan. Av allt att döma har plattformen anlagts så att den ursprungligen stuckit upp och befunnit sig ovan vattenytan. Sannolikt har den uppförts för att fungera som ett slags hamnanläggning och som Asinebosättningens kontaktyta mot havet. Vid Asine finns lämningar från de flesta tidsperioder med dateringar från förhistorisk till modern tid. Det är däremot svårt att på rak arm avgöra hur gammal den anlagda plattformen på sjöbotten utanför Kastraki egentligen är och vilken av Asineboplatsens alla bebyggelsefaser den hör samman med.

Havsnivåer och vattenstånd förändras över tid, något som blir särskilt påtagligt när man rör sig över stora tidsdjup. När det gäller förhistoriska lämningar kan det röra det sig om flera meters skillnader i vattennivån jämfört med idag. Arkeologiska lämningar

efter båthus, kajer, bryggor, broar och liknande byggnadsverk kan ofta dateras i relation till den vattenyta som de uppförts och anlagts vid. Dessvärre förekommer många andra geologiska processer och rörelser i området kring Asine. Det är därför vanskligt att dra några generella slutsatser kring plattformens datering utifrån dess förhållande till den nuvarande vattenytan och den måste dateras på annat sätt.

Fältarbetet i oktober 2023 gick därför ut på att söka efter andra daterbara spår från tiden då plattformen var i bruk. Ett provschakt grävdes i anslutning till stenplattformen, där denna försvinner ner i sandbotten. Schaktet grävdes för hand av dykande arkeologer och den uppgrävda sanden transporterades iväg med en slamsug. Sugan fungerar även som siktförbättrare genom att grumligt vatten helt enkelt sugs bort från grävområdet. Vid sugens utblås sitter en nätsäck som samlar upp sådana fynd som dykaren kan ha missat. Nätsäcken fyller på det viset samma funktion som de säll som används vid arkeologiska utgrävningar på land.

Sjöbotten i Asinebukten består av lös, finkorning sand som konstant rör sig till följd av strömmar och vågrörelser: att gräva i sand under vatten är inte helt okomplicerat eftersom schaktet hela tiden tenderar att fyllas igen. De översta lagren (cirka 30 cm) var i det närmaste fyndtomma och innehöll endast svallade fragment av relativt sentida material. Längre ner i schaktet påträffades däremot skärvor av äldre keramik och enstaka metallföremål, vilka möjligen kan ha hamnat där under plattformens bruks-tid. I skrivande stund pågår ännu arbetet med att analysera och konservera fyndmaterialet och det är för tidigt att dra några bestämda slutsatser kring plattformens ålder.

Själva plattformen består av en ansenlig mängd sten och är inte enkel att förstå. Stenarna är kraftigt eroderade och har med tiden kommit att ändra form. Dessutom har de kittats samman genom olika kemiska och biologiska processer i undervattensmiljön. De stenar som fallit ner från anläggningen och täckts av sand är däremot välbevarade och har behållit sin ursprungliga yta. Nere i utgrävningsschaktet påträffades sådana stenar med tydliga spår av att ha huggits och formats av mänsklig hand, vilket ger oss ytterligare ett belägg för att plattformen är de facto är en konstruerad struktur.

Direktörer: Ann-Louise Schallin (Stockholms universitet), Panagiota Galiatsou (Grekiska Kulturdepartementets marinarkeologiska enhet)

Vetenskapligt ansvarig: Ann-Louise Schallin

Fältansvarig: Niklas Eriksson (Stockholms universitet)

Övriga medverkande: Staffan von Arbin, Jens Lindström, Andreas Sotiriou, Kaiti Tagonidou

Ett bronsålderssigill återvänder till Grekland

I samband med de tidiga svenska utgrävningarna i Asine träffades en överenskommelse mellan Sverige och Grekland: visst keramiskt material från Asine fördes till Sverige och Museum Gustavianum i Uppsala, och ett antal arkeologiska fynd från Sverige, som

stenyxor, fördes till Greklands Nationalmuseum. Bland de krukskärvor och kärl som fördes till Sverige hittades 2014 ett 4000-årigt sigillfragment som visade sig höra ihop med en andra halva som befann sig på det arkeologiska museet i Nafplion, Argolis. Efter ett beslut av den svenska regeringen, kunde det ”svenska” fragmentet återvända till Grekland efter 100 år. Vid en högtidlig ceremoni den 14 februari tog kulturminister Lina Mendoni emot sigillhalvan av ambassadör Johan Borgstam.

Hermione, Argolis

Sedan 2014 samarbetar SIA med den länsantikvariska myndigheten i Argolis inom ett arkeologiskt projekt som kartlägger den antika staden Hermiones historia och arkeologi. Staden ligger i den sydvästra delen av landskapet Argolis. Staden omnämns i *Iliaden* och var under antiken känd för purpurproduktion samt för att inom sitt territorium ha en nedgång till dödsriket.

Dokumentation av det arkaiska templet på Bistihalvön samt tre skulpturbaser till Demeter

Jesper Blid, Svenska institutet i Athen

För första gången sedan 2017 var jag i slutet av juni tillbaka på nordöstra Peloponnesos i kuststaden Ermioni, antikens Hermione, för att genomföra två nya arkeologiska projekt. Det första gick ut på att dokumentera ett tempelfundament på halvön Bisti troligen byggt under sent 500-tal f.Kr. Det andra delprojektet fokuserade på tre dedikationsinskrifter från 400-talet f.Kr. vilka återanvänts som byggnads-material i en senare, venetiansk stadsmur.

Det bastanta tempelfundamentet på Bisti ligger på vad som var den senarkaiska stadens högsta punkt. Templet syntes därför både av förbiseglande skepp och från de flesta håll i staden. På båda sidor om templet sluttar terrängen brant ned mot den antika stadsmuren och havet. Det är troligt att fundamentet tillhörde ett Poseidontempel som omnämns av den antika författaren Pausanias.

*Det antika templet på Bistihalvön i Hermione.
Foto: Jesper Blid.*

*Motstående sida, ovan:
Marinarkeolog Jens Lindström i färd med att gräva i anslutning till stenplattformen i Asine. I förgrunden en back med tillvaratagen keramik som påträffats inklädd bland stenarna.
Foto: Niklas Eriksson.*

Nedan: Från ovan framträder den uppbyggda stenplattformen i vattnet vid Asine som en distinkt kant mot sandbotten nedanför. På bilden syns även den uppankrade båten som fungerade som arbetsplattform. Notera slangen som löper mellan båten och dykaren. Foto: Jens Lindström/NMG.

Poseidonhelgedomen i Kalaureia. Foto: Vasilis Theodorou.

Fragment av en så kallad lagynos från runt 100 f.Kr.

Tempelfundamentet mäter drygt 32 meter i längd (100 doriska fot) och har sedan början av 1800-talet noterats av kringresande antikvarier. Fundamentet frilades för första gången 1909, och 1968 publicerades en studie som på stilistisk grund daterade templet till det sena 500-talet f.Kr.

Den grundplan av templet som presenterades 1968 saknade emellertid vissa betydelsefulla partier av byggnaden, eftersom de då var täckta av jord. I dagsläget är de dock synliga och arbetet i Ermioni under sommaren 2023 inkluderade därför en laserskanning av hela tempelfundamentet liksom av slutningen söder om byggnaden – ett område med flera antika cisterner och en välbevarad del av stadsmuren. Laserskanningen utfördes av forskningsingenjör Stefan Lindgren från Lunds universitet.

Efter arbetet 2023 har vi nu en högupplöst tredimensionell modell av området och denna digitala, skalenliga dokumentation skall nu användas för att rekonstruera templets grundplan och elevation. Vi har efter årets arbete goda förutsättningar att säga mer om templet än vad som tidigare var känt. Exempelvis kunde vi för första gången kartlägga en horisontal kurvatur i tempelfundamentet. Det rör sig om en subtil optisk finess som, enligt den romerske arkitekten Vitruvius, förbättrade byggnadens utseende samtidigt som det var ett praktiskt sätt att leda bort regnvatten.

Sommarens andra delprojekt fokuserade på att med laserskanning och manuell uppmätning dokumentera tre skulpturbaser med inskrifter från klassisk tid vilka har återanvänts i den venetianska stadsmuren på Bisti. Inskrifterna publicerades 1953 men eftersom blockens bevarandegrad märkbart

har försämrats sedan dess har jag, assisterad av Jenny Wallensten, nu gjort en grundlig dokumentation för framtiden. Inskrifterna är huggna i tre avlånga statybaser som troligen burit kor av brons. Kor offerades till Hermiones huvudgudinna Demeter under stadens viktigaste religiösa högtid: Pausanias beskriver i detalj denna kultiska begivenhet, som kallades *Chthonia*, och lockade besökare från när och fjärran. Det är troligt att statybaserna med sina glänsande bronskor ursprungligen stod på en iögonfallande plats. Man kan tänka sig att de var placerade längs en processionsväg eller kanske i närheten av själva Demetertemplet som låg på stadskullen Pron längre inåt land. Inskrifterna vittnar om att bronskorna var gåvor till Demeter skänkta av tre generationer från samma familj. I nästa steg kommer jag att göra hypotetiska rekonstruktioner av dessa monument, i syfte att analysera privata dedikationer i stadslandskapet under klassisk tid.

Projektledare: Jesper Blid & Jenny Wallensten, Svenska institutet i Athen

Övriga medarbetare: Stefan Lindgren, Lunds universitet

Direktörer: Alkestis Papadimitriou (Länsantikvariska myndigheten i Argolis), Jenny Wallensten (Svenska institutet i Athen)

Kalaureia/Poros, Saroniska bukten

I den under antiken internationellt berömda Poseidonhelgedomen i Kalaureia inleddes svensk

arkeologisk forskning i medelhavsområdet under en fältsäsong redan 1894. På 1990-talet återupptog SIA arbetet på platsen och har sedan dess regelbundet genomfört utgrävningar och andra arkeologiska studier i och omkring helgedomen. Under 2023 utfördes ett omfattande arbete för att utöka den arkeologiska platsens säkerhet och tillgänglighet för besökare samtidigt som skyddet för ömtåliga fornlämningar förbättrades. Dessutom närstuderades material från två av helgedomens (sammanlänkade) cisterner.

Två cisterner i Poseidonhelgedomen i Kalaurcia

Patrik Klingborg, Uppsala universitet

Under 2023 fortsatte arbetet med att publicera cisternsystemet i Poseidonhelgedomen på Kalaurcia. Detta är ett synnerligen spännande projekt eftersom utgrävningarna avslöjat inte bara ett komplext vattenförsörjningssystem utan också stora mängder ovanliga fynd, inklusive lämningar av hundratals hundvalpar, ormar, tusentals purpurnäckor, omfattande mängder keramik och avsevärda rester av trä från den antika helgedomen. Under året har analyserna av detta material framskridit och preliminära resultat indikerar att vi har att göra med flera depositioner från olika händelser – t.ex. verkar det som om de lägsta lagren kommer från en enda storslagen fiskmåltid. Tack vare ett stort antal experters samarbete är det nu möjligt att skapa en unikt detaljerad delbild av livet i en antik helgedom.

Direktör: Arto Penttinen, Svenska institutet i Athen
Vetenskapligt ansvarig: Anton Bonnier, Uppsala universitet

Projektansvariga, cisternstudien: Patrik Klingborg, Uppsala universitet, Jenny Wallensten, Svenska

institutet i Athen

Övriga medverkande: Yorgos Brokalakis, Georgia Galani, Kristian Göransson, Dominic Ingemark, Dimitris Michaelides, Dimitra Mylona, Katerina Papianni, Maria Roussou, Julian Wareing

Palamas/Vlochos, Thessalien

SIA:s samarbete med den länsantikvariska myndigheten i Karditsa har pågått sedan 2016. En internationell grupp arkeologer kartlägger en hittills oidentifierad stad och dess omgivning, främst med digitala metoder.

The Palamas Archaeological Project

Robin Rönnlund, Svenska institutet i Athen och Thessaliens universitet

2023 blev ett turbulent år för institutets projekt i Palamas i det centralgrekiska landskapet Thessalien. Den stora översvämningskatastrof som drabbade regionen i början av september skedde när utgrävning och inventering pågick för fullt, och projektdeltagarna evakuerades från området då byarna Metamorfofi och Vlochos hamnade under sex meter vatten. Fram tills denna tragiska händelse hade fältarbetet dock varit mycket framgångsrikt, med många spännande resultat.

Under våren undersöktes en större vallanläggning vid byn Mataragka, som traditionellt setts som ett av Julius Caesars härläger från krigståget mot Pompejus Magnus år 48 f.Kr. Projektets egna hypotes är att den nästan fyrkantiga anläggningen snarare är en betydligt äldre befästning från arkaisk tid (ca 650–480 f.Kr.), vilken antagligen fungerade som tillflyktsort i orostider för lokalbefolkningen på den

*Berget Kourtikiano vid Metamorfofi, Thessalien.
Foto: Robin Rönnlund.*

*Vy över byn Metamorfosi
efter översvämningarna
i Thessalien, september
2023. SOOC Images/Kon-
stantinos Tsakalidis.*

*Georgia Galani under
inmätningar av de antika
murarna i Pergamos.
Foto: Patrik Klingborg.*

kringliggande slätten. Genom geofysiska undersökningar kunde det konstateras att ytan innanför den sex meter höga jordvallen inte har några uppenbara rester av byggnader eller annan arkitektur. Eftersom den nyplöjda markytan inte heller innehåller några keramikfragment är det mycket troligt att platsen aldrig användes för bebyggelse, utan var en plats till vilken man flydde i fall fienden närmade sig.

Grävningarna i den antika staden vid Vlochos gick i augusti in på sin tredje säsong. Den senantika byggnad som påträffades med markradar 2017 och som grävts ut sedan 2021 visade sig ha en betydligt mer komplex historia än vad som tidigare anats. Vad som kanske varit ett förråd eller produktionslokal under första halvan av 500-talet e.Kr. togs åter i bruk ett par hundra år senare med omfattande reparationer av husgrunden och en större utbyggnad som följd. Under en igenlagd tröskel påträffades skelettet av ett litet barn, gravsatt med en urna vid sina fötter. Ett litet halsband med enkla pärlor och två små örhängen i brons påträffades också invid kraniet. Urnans form daterar graven till 600- eller 700-talet e.Kr., en tid på fastlandsgrekland vi vet väldigt lite om, och varför barnet begravits inne i en byggnad är för närvarande också okänt.

Under den utgrävda byggnaden påträffades liksom under folåret omfattande rester av ett bostadshus från 200-talet f.Kr. Byggnaden förstördes antagligen under ett av de många krig som drabbade Thessalien under mitten av 100-talet f.Kr., och under ett tjockt lager av fallna taktegelpannor påträffades stora mängder hushålls- och finkeramik. Huset var byggt i tidstypisk stil kring en öppen innergård, och mycket av dess grundplan kan skönjas i de geofysiska resultaten från 2021.

Ytterligare ett schakt öppnades upp i augusti över den avlånga byggnad av stoa-typ som upptäcktes under de gångna årens geofysiska undersökningar. En stoa var en kolonnad, en avlång hallbyggnad, öppen mot ena sidan, vilken kunde användas dels som möteslokal men också för marknader och andra allmänna tillställningar. Få liknande byggnader har påträffats i Thessalien, och grävningarna syftar dels till att förstå när byggnaden kom till men också vilka aktiviteter som kan ha ägt rum i den när den var i bruk. Översvämningarna gjorde att arbetet fick avbrytas, men grävningen planeras att slutföras under 2024.

Under samma sommarmånader fortsatte den detaljerade ytinventeringen på berget Kourtikiano vid byn Metamorfosi. Bergets topp kröns av välbevarade befästningslämningar från flera perioder under antiken, och undersökningen syftar till att samla in keramik och andra antika föremål från markytan för att närmare bestämma platsens kronologi och användning genom årtusenden. Årets preliminära resultat visar att kullens topp möjligen användes i kultiska sammanhang redan under arkaisk tid, med fragment av terrakottafiguriner och finkeramik från ett mindre område ovanför ett brant stup. Under 200-talet f.Kr. befästes kullen med ett mindre fort, vars bemanning verkar ha

varit omfattande eftersom stora mängder keramik och tegel från denna tid påträffades kring resterna av befästningen.

Slutligen kan nämnas att projektet och dess arbete skildrades i ett dubbelavsnitt av den brittiska arkeologiteveserien *Time Team* under våren. En uppföljare planeras sändas under 2024.

Direktörer: Maria Vaiopoulou (Länsantikvariska myndigheten i Karditsa) & Robin Rönnlund (Svenska institutet i Athen och Thessaliens universitet)

Vetenskapligt ansvariga: Maria Vaiopoulou, Robin Rönnlund

Fältansvariga: Fotini Tsiouka, Robin Rönnlund

Biträdande fältansvariga: Derek Pitman, Johan Klange, Ian Randall

Hantering av arkeologiska fynd: Fotini Tsiouka

Schaktansvariga: Fotini Tsiouka, Johan Klange

Övriga medverkande: Maria Averkiou, Sarah Elliott, Hilde van der Heul, Tiger Huffinley, Stelios Jeremias, Filip Johnston, Danai Kalogerini Samouri, Harry Manley, Sotiria Ntantou, Anna Plexida, Rich Potter, Elisabet Schager, George Seager, Lewis Webb

Pergamos, Makedonien

Institutet har under 2023 fortsatt preliminära undersökningar inför en omfattande studie tänkt att inledas under 2024. Staden Pergamos nämns av historieskrivaren Herodotos, aktiv på 400-talet f. Kr., men har hittills inte undersökts av arkeologer.

The Ancient Pergamos Project

Patrik Klingborg, Uppsala universitet

Under sommaren 2023 genomfördes en kortare preliminärinventering och undersökning av lämningarna i den antika staden Pergamos i norra Grekland. Syftet var att lägga grunden för ett större arkeologiskt projekt genom att skapa en bild av synliga bevarade lämningar på denna sedan tidigare helt utforskade plats. Undersökningarna var mycket lyckade och platsens omfattning kunde fastställas. Rester av såväl privat som monumental arkitektur identifierades och dokumentation av befästningarna påbörjades, samtidigt som det redan i detta skede var möjligt att påvisa olika aktiviteter såsom textilframställning och metallproduktion.

De nya resultaten visar att Pergamos var bebott åtminstone från sent 500-tal f.Kr. ned till senromersk eller bysantinsk tid. Därtill finns det goda indikationer på ett betydligt äldre ursprung i en thrakisk kontext. Under 2024 hoppas vi att kunna inleda ett större projekt i syfte att skapa en bättre förståelse av platsen, dess utveckling och hur den färgats av de många olika grupper som kontrollerat området under Pergamos långa historia.

Projektledare: Patrik Klingborg (Uppsala universitet)

Övriga medverkande: Jesper Blid och Georgia Galani (Svenska institutet i Athen)

Länkar till Time Teams avsnitt om Palamas, tillgängliga på Youtube:

<https://youtu.be/ZCN-D8EbTZLA?si=GoYoeTKY1OFPydFx>

<https://youtu.be/5P3FcAs2p0?si=Ifiw9MLEwI-4Ud1LxD>

Pireuslejonet, Venedig & Athen

Under 2023 fortsatte studien av det s.k. Pireuslejonet. Detta stora marmorlejon skapades förmodligen som gravskulptur på 300-talet f.Kr. och flyttades sedan till Pireus där det gjordes om till fontän. 1687 togs lejonet som krigsbyte av den venetianske generalen Morosini och fördes till Venedig, där det står än idag. Svenska institutet i Athen, i samarbete med Riksantikvarieämbetet, Göteborgs universitet och Svenska institutet i Rom, dokumenterar lejonet och de runor som finns ristade på dess kropp med olika digitala metoder, i syfte att bevara det för framtiden och förstå runorna bättre.

pXRF-studie av Pireuslejonet och en eventuell "släkting"

Derek Pitman, Robin Rönnlund & Jenny Wallensten

Under ett par regniga novemberdagar 2023 utfördes vidare fältstudium av Pireuslejonet, som sedan 1687 står utanför Arsenalen i Venedig tillsammans med tre andra antika lejonstatyer. Statyns bäge sidor är täckta av flera runinskrifter utförda av svenska väringar (legosoldater) som stod i den bysantinske kejsarens tjänst på 1000-talet e.Kr., och dessa dokumenterades i 3D av institutet 2021. Årets fältarbete gick ut på att med en så-kallad pXRF studera den kemiska sammansättningen i marmorn i syfte att identifiera dess ursprung samt spåra eventuella färgrester från statyns antika bemålning. Genom att skicka ut röntgenstrålning mäter en pXRF ett materials grundämnesuppsättning, och ger därför möjlig-

het att urskilja vad någonting består av kemiskt utan att några egentliga prover behöver tas.

De preliminära resultaten av pXRF-studien visar att lejonstatyn inte har några uppenbara rester av bemålning kvar på sig, antagligen på grund av att den stått ute i väder och vind under tusentals år. Däremot visar studien att den större lagning som löper upp längs lejonets rygg sannolikt är av samma marmor som resten av lejonet. Lagningen täcker skåran för den vattenledning som möjliggjorde statyns konvertering till fontänhuvud under medeltiden, och det är troligt att man återanvände den bortknackade biten av ryggen för att återställa lejonets ursprungliga utseende.

I Pireus arkeologiska museum står ett något mindre lejon, vilket uppvisar stora likheter med Pireuslejonet. Under 2023 undersöktes även detta lejon med pXRF och med största sannolikhet har de två lejonerna skapats i marmor från samma stenbrott. Detta är intressant eftersom det mindre lejonets proveniens är säker, en begravningsplats i Moschatokvarteret nära Pireus.

Projektledare: Jenny Wallensten (Svenska institutet i Athen)

Projektmedlemmar: Derek Pitman (Bournemouth University), Rich Potter (Göteborgs universitet) & Robin Rönnlund (Svenska institutet i Athen & Thessaliens universitet)

Derek Pitman undersöker ett marmorlejon med pXRF-teknik. Foto: Jenny Wallensten.

Anavysos: sediment från en del av borrhönan. Foto: Anton Bonnier.

Landskap, landanvändning och konnektivitet i det antika Attika

Anton Bonnier, Uppsala universitet

Under sommaren 2023 deltog Svenska institutet i Athen i arbetet med att extrahera två borrhärnor ur våtmarkssediment i Anavyssoslagunen i södra Attika. Syftet med fältarbetet var att tillhandahålla ett nytt "miljöarkiv" i södra Attika vilket kommer bidra till vår förståelse av områdets geomorfologi samt vår kunskap om landskapsförändringar och markanvändning under forntiden.

Anavyssoslagunen består av en våtmark som delvis formats genom avrinning från de kringliggande höjderna och det angränsande inlandsområdet samt havet som bryter in vid kusten. I juni 2023 extraherades två borrhärnor som kan användas för att studera formationsprocesser och sedimentationshastighet i Anavyssosområdet. Ett antal våtmarker har tidigare undersökts i Attika. Innan arbetet i Anavyssos har det dock inte funnits något tillgängligt arkiv från den södra delen av Attika och de nya borrhärnorna är ett viktigt tillskott till forskningen i regionen. Under 2024 kommer vi att utföra en rad analyser och efterbearbetningar där tyngdpunkten ligger på pollenaanalyser. Genom en noggrann datering av sedimenten i de två borrhärnorna med flera Kol-14-dateringar kommer vi att kunna rekonstruera utvecklingen av vegetation och förändringar i marktäckningen i området kring lagunen under olika perioder.

Arbetet sker inom ramen för projektet *Landskap, landanvändning och konnektivitet i det antika Attika* (under ledning av Anton Bonnier, Uppsala universitet), finansierat av Vetenskapsrådet. Inom projektet kombineras arkeologiska och antikhistoriska källor med data från pollenarkiv för att undersöka förändringar i markanvändning och odlingsstrategier mellan ca 700 och 100 f.Kr. Projektet syftar till att undersöka förändringar i handelsmönster samt institutionell dynamik och vilka effekter sådana förändringar kan ha haft på jordbruksstrategier och markanvändning i Attika. Projektet tittar framförallt på importen av spannmål till Athen under den klassiska och hellenistiska perioden (480–31 f.Kr.) och hur sådana importen påverkade lokala odlingsystem i olika delar av Attika. Även om den tidigare forskningen har varit splittrad i synen på beroendegraden av spannmålsimporter så har förhållandet mellan produktionskapacitet och importen utgjort ett tydligt fokus, men vi har fortfarande en mycket begränsad bild av den faktiska landanvändningen och hur skiften i antikens jordbruksstrategier kan ha sett ut. Den tidigare forskningen har inte heller visat hur de omfattande spannmålsimporterna påverkade odlingsstrategier i olika delar av Attika.

Den sammantagna analysen av markanvändning och förändringar av odlingsstrategier inom projektet utgår dels från enskilda pollenarkiv för att undersöka lokal dynamik i marktäckningen och genom en syntes av flera attiska arkiv med hjälp av statistisk modellering. Anavyssoslagunen ligger i ett område

som tillhörde den antika *demen* Anaphlystos och angränsar till en ficka av bördig jordbruksmark norr och väster om lagunen, som förmodligen var föremål för odlingar under antiken. De sediment som samlats i lagunen är delvis en produkt av avrinning genom dessa jordbruksområden. Nya pollendata från borrhärnorna kommer därför kunna öka vår kunskap om odlingsstrategier och markanvändning i södra Attika.

Projektledare: Anton Bonnier (Uppsala universitet), Katerina Kouli (Athens universitet EKPA) och Kosmas Pavlopoulos (Paris-Sorbonne Université Abu Dhabi)

Materialstudium

Arbete med material från tidigare utgrävningar i Midea (Argolis) och Chania (Kreta) fortsatte under 2023. I Nafplions arkeologiska museums magasin dokumenterades och klassificerades utgrävt material från Midea inför slutpublicering. Vidare inleddes arbete med att upprätta en databas över Midea-fynd. Också i Chanias museimagasin förbereddes utgrävt material för publicering. Arbetet inkluderade fotografering, ritning, konservering och sedan studier av keramik, väggmålningar, figuriner liksom arkeobotaniskt material.

Projektledare, Midea: Ann-Louise Schallin (Stockholms universitet)

Övriga medverkande: Lina Enevång Viklund och Zara Elfros (Stockholms universitet)

Projektledare, Chania: Maria Andreadaki Vlazaki (Chanias länsantikvariska myndighet), Ann-Louise Schallin (Stockholms universitet) och Erik Hallager (Danska institutet i Athen)

Övriga medverkande: Don Evely, Alexia Grammatikaki, Birgitta Hallager och Anaya Sarpaki

Vetenskapliga projekt

Cyclic Cities. Urbanisation and De-urbanisation in Archaic to Roman Greece

Robin Rönnlund, Svenska institutet i Athen och Thessaliens universitet

Robin Rönnlund avslutade i december 2023 sin treåriga postdoktorjämsn finansierad av Wenner-Gren-stiftelserna, vilken varit placerad vid SIA och Thessaliens universitet. Postdoktorprojektet behandlade städers uppkomst, liv och förfall under hela antikens gång med fokus på arkeologiska lämningar från det grekiska fastlandet. Under året publicerade Robin en bok om antika städer i västra Thessalien,

Robin Rönnlund berättar om Thessaliens historia under antiken för skolbarn i Palamas, Thessalien.

det område där han också leder institutets undersökningar tillsammans med de lokala grekiska myndigheterna: *The Cities of the Plain. Urbanism in Ancient Western Thessaly.*

Kontakt och konflikt. Grekerna i antikens Kyrenaika

Kristian Göransson, Göteborgs universitet

Kristian Göransson driver sedan år 2020 ett forskningsprojekt vid SIA finansierat av Riksbankens Jubileumsfond: *Kontakt och konflikt: grekerna i antikens Cyrenaika* (RJ projektbidrag P18-0071:1). Projektet syftar till att undersöka en del av den antika grekiska världen som sällan uppmärksammas, nämligen Cyrenaika i östra Libyen. Där låg den viktiga grekiska staden Kyrene och i projektet studeras staden samt det omgivande territoriet. Projektet bygger på studium av de antika skriftliga källorna samt resultat från arkeologiska utgrävningar i området. Syftet är att skildra Cyrenaikas kontakter med libyerna såväl som med den större grekiska världen. Under 2023 har arbetet fortskridit planerligt med forskning i bibliotek, bland annat genom några veckors vistelse i Athen i mars och november samt i Oxford och London i september.

Martin P. Nilssons korrespondens

Michael Konaris, Athens akademi

Under 2023 fortsatte jag arbetet med den opublicerade vetenskapliga korrespondensen mellan den framstående svenske forskaren i antik grekisk religion, Martin P. Nilsson (1874–1967) och andra berömda klassiska forskare från 1900-talets första hälft: Ulrich von Wilamowitz-Moellendorff (1848–1931), Sir James Frazer (1854–1941) och många andra. Brevväxlingen är av stort intresse eftersom Nilsson och hans kollegor i bland annat England, Tyskland, Frankrike, Italien och på andra håll ut-

byter åsikter om stora frågor inom studiet av den antika världen och den tidiga kristendomen, men också då de tar upp samtida politiska och diplomatiska händelser, inte minst de två världskrigen.

Under 2023 arbetade jag främst med korrespondensen mellan Nilsson och den framstående irländske forskaren E.R. Dodds (1893–1979). I breven diskuteras de två vetenskapsmännens åsikter om det irrationellas roll i senantiken såväl som speglar deras försök att återuppliva det internationella samarbetet mellan klassiska forskare efter att andra världskriget hade slagit det i kras. Dessutom studerade jag de brev som behandlar den heta debatten mellan Nilsson och den svenske religionsforskaren Geo Widengren (1907–1996), angående religionens ursprung och om de tidiga religionerna varit monoteistiska eller polyteistiska. Vidare har jag forskat om Nilssons korrespondens med två tyska klassicister, Wilamowitz och Ludwig Deubner (1877–1946) samt brevväxlingen med den franske forskaren A.-J. Festugière (1898–1992), specialist på senantika religioner. Min förhoppning är att under 2024 färdigställa en monografi där dessa studier presenteras.

Populating the Coastal Landscapes of Greece. Assessing Coastal Engagement in Later Prehistoric (7000–1100 BCE)

Christopher Nuttall

Under 2023 har jag främst arbetat med mitt internationella postdoktorprojekt, placerat vid Svenska institutet i Athen och National and Kapodistrian University of Athens, och som generöst finansieras av Vetenskapsrådet. Projektet, som går under namnet “Populating the Coastal Landscapes of Greece: Assessing Coastal Engagement in Later Prehistoric (7000–1100 BCE) Southern Greece”, undersöker den dynamiska användningen av kustområden, eller “coastsapes”, under förhistorisk tid. Studien använder nya rumsliga analytiska markörer och utnyttjar en mängd olika arkeologiska fältinventeringsdata från södra Grekland och de egeiska öarna.

Under året har jag också haft möjlighet att presentera mina resultat vid två internationella konferenser i Warszawa och Belfast. Min forskning har också resulterat i betydande akademiska bidrag, fyra artiklar har kunnat skickas in till peer review under denna period. Av dessa har en redan publicerats, en skall komma ut inom kort och två är under granskning. Dessa prestationer återspeglar inte bara framstegen i min forskning utan också det ovärderliga stöd och de samarbetsmöjligheter som mina värdinstitutioner och finansieringsorgan har tillhandahållit.

Vetenskapliga samarbeten

Svenska institutet i Athen fortsatte under 2023 samarbetet med två projekt baserade vid Uppsala universitet: *Retracing Connections: Byzantine Storyworlds in Greek, Arabic, Georgian and Old Slavonic (c. 950–c. 1100)*, finansierat av Riksbankens Jubileumsfond och *The Digital Periegesis* som finansieras av Vetenskapsrådet. Fyra forskare inom det förstnämnda projektet, som leds av Ingela Nilsson, och två inom det andra, under ledning av Anna Foka, arbetar på Institutet inom sina respektive projekt. Se <https://retracingconnections.org> och <https://www.periegesis.org>.

Infrastruktur för forskning

Mötesplats Medelhavet/Common Ground

Under 2023 gick det projekt som syftar till att skapa en digital plattform för allt material från svenska utgrävningar i Medelhavsområdet mot sitt slut. Arbetet inleddes 2019 av SIA tillsammans med Svenska institutet i Rom och Svenska forskningsinstitutet i Istanbul. Efter omfattande registrering och inventering av institutens arkiv och samlingar kommer inom kort en stark vetenskaplig resurs att tillgängliggöras för en internationell publik. Exempelvis kommer material och dokumentation från de viktiga utgrävningarna i Asea och Kalaureia (Grekland), Acquarossa och San Giovenale (Italien), och Labraunda (Turkiet) att presenteras. Projektet är finansierat av Riksbankens Jubileumsfond.

Personalens vetenskapliga verksamhet

Jenny Wallensten

Institutets direktör Jenny Wallensten är disputerad och docent vid Lunds universitet. Hennes specialområden är grekisk religion och epigrafik, inom vilka hon undersöker kommunikation mellan människor och gudar i den antika grekiska världen.

Skrifter utgivna under 2023

S.G. Caneva & J. Wallensten, 'Connecting Present with a Canonized Past: *Neos* and *Nea* for Individuals in the Imperial Period', accepterad för publicering i *Revue de l'histoire des religions* 4, dossier *NEOI: des hommes nouveaux dieux*, 657–722.

M. Patera, S. Perentidis & J. Wallensten (eds.). *La peur chez les Grecs*, Rennes.

R. Potter, R. Rönnlund & J. Wallensten, 'An evaluation of Substance Painter and Mari as visualisation methods using the Piraeus Lion and its runic inscriptions as a case study', *Heritage Science* 11.

Christopher Nuttall studerar grekiska kustlandskap. Foto: Christopher Nuttall.

J. Wallensten, 'Noms terrifiants ? Réflexions sur des épicleses divines qui inspirent la peur' in *La peur chez les grecs*, eds. M. Patera, S. Perentidis & J. Wallensten.

Populärvetenskap

J. Wallensten, 'Forntiden i framtiden. Gustaf VI Adolfs antika arv', *Hellenika* 186, 9–12.

Skrifter antagna för publicering

J. Wallensten, 'Locked in, locked out. How was access to sanctuaries and their sacred buildings controlled in practice?', in *Logistics in Greek sanctuaries*, eds J. Barringer, G. Ekroth & D. Scahill (Brill).

Gästföreläsningar, konferensbidrag och seminarier

'Demeter Chthonia between Argolis and Lakonia. A Peloponnesian Perspective', *Laconia and the Argolid. New Approaches to an Interconnected Landscape in Ancient Greece*, *Epichorios Research Day III*, Universität Münster, 4–5 maj.

'How was access to sanctuaries and their sacred buildings controlled in practice?' Ioanninas universitet, 8 maj.

'Divine epithets and anthroponyms. The case of Pausanias', Groningens universitet, 13 juni.

'Efficiency of Epithets. Exemples from Pausanias' *Efficacy of ritual in antiquity. Terminology, concepts, contexts*, Jagiellonska universitetet, Krakow, 23 juni.

'Forntiden i framtiden. Gustaf VI Adolfs antika arv', *Gustaf VI Adolf och arkeologin*, östasiatiska museet, Stockholm, 29 september. Seminarium arrangerat av Kungliga Vitterhetsakademien.

Humain - divin : exprimer et representer l'entre-deux dans le monde mediterraneen antique, inbjuden res-

Mötesplats Medelhavet

Jenny Wallensten föreläser om Institutets verksamhet 2022 på Akropolismuseet i Athen. Med stöd från Svenska Klassikerförbundet och fru Eva Papalopoulou. Foto: Vasilis Theodorou.

ponent, École Normale Supérieure, Paris, 13–14 oktober.

Organisation av vetenskapliga möten

Organisation av vetenskaplig konferens: *Signs of the Times – The Archaeology of Late Bronze Age Kydonia/Khania*. Samarbete med Ann-Louise Schallin (Stockholms universitet), Medelhavsmuseet, Stockholm, 26–27 maj.

Organisation av session vid 29th Annual Meeting of the European Association of Archaeologists, Belfast 30 augusti–2 september: *Terracotta Figurines as Random or Deliberate Offerings. A Complex Context Revisited*. Samarbete med Maria Chidioglou (Greklands Nationalmuseum) och Maria Spathi (Harvard Center for Hellenic Studies), Online 31 augusti.

Organisation av internationell konferens: *La laideur: du corps physique au corps politique*. Samarbete med Bernard Legras, Université Paris I Panthéon-Sorbonne, Véronique Mehl, Université Bretagne-Sud, Petra Pakkanen, Finlands Athen-institut och Maria Patera, Thessaliens universitet, Svenska institutet i Athen, 21–22 september.

Organisation av internationellt rundabordssamtal: *130 years "Lakonische Kulte"*. *Current Trends and Future Perspectives on Religion in Lakonia*. Samarbete med Hans Beck och Sophia Nomicos (Münsters universitet), Svenska institutet i Athen, 23 oktober.

Organisation av löpande seminarier

The Athens Greek Religion Seminar 2015–

Ledande av/deltagande i forskningsprojekt

Hermione: A Model City?, 2018–2023

(ledning tillsammans med Dr A. Papadimitriou, huvudansvar, direktör för den länsantikvariska myndigheten i Argolis.

Digital dokumentation av Pireuslejonet, 2021–

Efficacité des rites, 2019–

(under ledning av Dr Ioanna Patera, Jagiellonska universitetet, Krakow.)

Redaktionsarbete

Medlem i Publikationsnämnden vid de Svenska instituten i Athen och Rom

Medlem i redaktionen för *Hellenika*, Föreningen Svenska Atheninstitutets tidskrift

Granskning av vetenskapliga arbeten för *Opuscula, Acta ad archaeologiam et artium historiam pertinentia et al.*

Georgia Galani

Biträdande direktör Georgia Galani har disputerat i Antikens kultur och samhällsliv vid Stockholms universitet och är specialiserad på numismatik. Hennes aktuella forskningsprojekt behandlar manifestationer av kulturellt minne i det romerska Makedonien.

Skrifter antagna för publicering

G. Galani, 'Republican Rome in Colonial Discourses: 'Consuming' Provincial Coinages in the Eastern Mediterranean', in F. Kemmers & N. Myrberg-Burström (eds.), *Entangled Exchanges: Money, Coinage and Colonial Projects*, Routledge.

P. Klingborg, G. Galani, J. Blid & S. Dadaki. 'Pergamos – an unexplored fortified site in Northern Greece', *Opuscula* 17.

Recensioner

G. Galani, Review: V. Evangelidis, *The archaeology of Roman Macedonia. Urban and rural environments*, Oxford & Philadelphia 2022, *Opuscula* 16, 260–262.

Gästföreläsningar, konferensbidrag och seminarier

'*Res publica και ανατολική Μεσόγειος: Τα νομίσματα ως μαρτυρία ενός γόνιμου διαλόγου*', vid National Hellenic Research Foundation (Institute of Historical Research, Section of Greek and Roman Antiquity), 8 mars.

'Rome and the East: Coins as an Index of Cultural (Ex-)change', vid AGORA Seminar: *Cultural Encounters in the Ancient World*, Uppsala University, 4 maj.

Ledande av/deltagande i forskningsprojekt

The Ancient Pergamos Project, 2023–

Biträdande projektledare från svensk sida.

Seminarier och föreläsningar

Svenska institutet i Athen erbjuder varje år ett rikt program av vetenskapliga sammankomster. Sedan pandemin genomförs de flesta arrangemang i hybridform, varför vi nu når en mycket stor internationell publik. Under 2023 löpte tre föreläsnings- eller seminarierier: *The Athens Greek Religion Seminar*, där aktuella frågor inom antik grekisk religion diskuteras, *Aegean Lectures*, föreläsningar på temat egeisk bronsålder som organiseras i samarbete med föreningen Aegeus, samt *Bridges*, en ny serie arrangerad tillsammans med Svenska institutet i Rom. Till den sistnämnda bjuder vi in talare vars forskning går över gränsen mellan de grekiska och romerska kultursfärerna.

Institutets högtidsföreläsning hölls som vanligt på Akropolismuseet den 30 mars, medan föreläsningen till Martin P. Nilssons minne gavs på Institutet den 28 november.

The Athens Greek Religion Seminar

14 februari: Oliver Pilz (Deutsches Archäologisches Institut): *A Cult Statue of Aphrodite from Gerasa (Jerash)*

14 mars: Gina Salapata (Massey University): *Male Boiotian Bust-Protomes: From Technique to Religious Meaning*

29 mars: Rundabordssamtal i samarbete med *Roman Seminar*. Silvana Blazevska (National Institution Stobi), Dafni Maikidou-Poutrinou (Aristoteles-universitetet i Thessaloniki) & Barbetta Spaeth (College of William and Mary): *Aspects of The Cult of Isis in Roman Greece*

4 april: Saskia Peels-Matthey (Groningens universitet): *Understanding Gods as Networks of Meaning: Some Case Studies Considered*

25 april: Marion Meyer (Universität Wien): *Death of a Parthenos: The Case(s) of Aglauros*

16 maj: Marcella Boglione (Universität Bern): *Relics of Ritual Performances at the Piano del Tamburino – Himera*

6 juni: Sandra Blakely (Emory University): *The Anthropology of an Island Cult: Myth, Complexity, and Maritime Networks of the Mysteries of the Great Gods of Samothrace*

20 juni: Vinciane Pirenne-Delforge (Collège de France) & Gabriella Pironti (École Pratique des Hautes Études): *Rethinking Greek Goddesses: From Aphrodite to Hera*

26 September: Sofia Aneziri (Athens universitet, Kapodistrian): *Religious Munificence in the Community: A Phenomenon with Various Motives*

ATHENS GREEK RELIGION SEMINAR

10 oktober: Athanassia Zougrafou (Ioanninas universitet): *Story-telling and Ritual Power*

23 oktober: Rundabordssamtal. *130 years Laconische Kulte: Current Trends and Future Perspectives on Laconian religion*. Samarbete med Hans Beck och Sophia Nomicos (Epichorios Research Cluster, Universität Münster).

12 december: Despina Iosif (College Year in Athens): *Pagans and Christians Out and About after Hours?*

Aegean Lectures

27 oktober: Christos G. Doumas (Direktör för utgrävningarna i Akrotiri): *Fragments of ideology in the society of Prehistoric Thera*

24 november: Ioannis Soukantos (Länsantikvariska myndigheten på Lesbos): *Intercommunal organization and contact networks in Eastern Macedonia during the Late Bronze Age: A cultural crossroad under investigation*

15 december: Katerina Kopaka (Kretas universitet): *Little islands, big cultural issues. The Gavdos experience*

Bridges

16 mars: Eva Rystedt (Lunds universitet): *Greek and Roman imagery: Taking a wide view of a large theme*

23 maj: Ida Östenberg (Göteborgs universitet): *Dulce et Decorum – to die for the Fatherland in ancient Greece and Rome*

30 maj: Cecilia Olofsdotter (Svenska institutet i Rom): *The eternal cycle of Roman victory: Victoria and the conquest of the world in the visual culture of the Roman Empire (and beyond)*

Ovan: Renaud Gagné var årets Martin P. Nilssontalare. Foto: Eleni Androvic.

Motsatt sida: Axel Frejman föreläser på Institutet. Foto: Katerina Gabierakis.

Övriga föreläsningar

11 januari: Axel Frejman (Uppsala universitet): *Ancient maps, wayfinding and spatial cognition. How would the Greeks have done it?*

18 januari: Elif Koparal (Mimar Sinan Fine Arts University): *Ionian Khora: Fragility and Resilience of Rural Landscapes in Ionia*

31 mars: Institutets årsmöte: Jenny Wallensten (Svenska institutet i Athen): *The Work of the Swedish Institute at Athens in 2022*. Susanne Berndt (Lunds universitet): *Not a Knot but a Puzzle. The Wall-paintings from Gordion*

15 maj: Ditte Kvist Johnson (Göteborgs universitet): *Between a rock and a hard place. Identifying statue bases from Hellenistic and Roman Athens*

11 oktober: Magnus Rönn (Chalmers Tekniska Högskola): *Sustainable design, innovation & climate change*

28 november: The Biannual Martin P. Nilsson Lecture on Ancient Greek Religion. Renaud Gagné (Cambridge University): *"How to write a festival? The ritual archive of ancient Greek religion"*

11 december: Gustav Karlsson Lecture on Byzantine Culture and Literature 2023. Siren Çelik (Marmara University): *Daily life in Late Byzantine letters, 14th–15th centuries* (organiserad tillsammans med Svenska Forskningsinstitutet i Istanbul, online)

Konferenser och workshops

Svenska institutet i Athen är en etablerad institution för vetenskapliga sammankomster av olika slag och presenterar varje år, som ensam organisatör eller i samarbete, ett spännande utbud av konferenser och workshops.

26 januari: *Gazetteering Pausanias: Athens and Beyond*. Internationell workshop organiserad av Elton Barker (Open University), Anna Foka (Uppsala universitet), Brady Kiesling (Svenska institutet i Athen), Kyriaki Konstantinidou (Svenska institutet i Athen), Linda Talatas och Jenny Wallensten, inom ramen för projektet *The Digital Periegesis*, finansierat av Vetenskapsrådet.

6–8 april: *Distant Deities, Central Places. Reconsidering the "Extra-urban" sanctuary*. Internationell konferens organiserad av Axel Frejman (Uppsala universitet), Christina Williamson (Groningens universitet) och Floris van den Eijnde (Utrechts universitet), med stöd från Riksbankens Jubileumsfond.

27–29 april: *Liminal Spaces in Byzantium and Beyond. Perceptions, performativity, placemaking*. Internationell konferens organiserad av Ingela Nilsson (Uppsala universitet), Myrto Veikou (Patras universitet) och Buket Kitarçi Bayrı genomförd med stöd från Kungl. Humanistiska Vetenskaps-Samfundet i Uppsala.

26–27 maj: *Signs of the Times – The Archaeology of Late Bronze Age Kydonia/Khania*. Internationell konferens organiserad av Jenny Wallensten (SIA) och Ann-Louise Schallin (Stockholms universitet) med finansiellt stöd från Riksbankens Jubileumsfond. Konferensen skedde på Medelhavsmuseet i Stockholm som en led i firandet av SIAs och Stockholmsinstitutionen för Antikens kultur och samhällslivs 75-årsfirande.

22–23 juni: *Remembering Romes: Refugee Memory & Identity Formation in Imperial Cities*. Internationell konferens organiserad av Ingela Nilsson (Uppsala universitet) och Adam Goldwyn (North Dakota State University) med stöd av Riksbankens jubileumsfon.

28 juni: *Connecting Some Dots in Greek Topography: Dipylon and Chronique de Fouilles/Archaeology in Greece Online*. Internationell workshop organiserad av Elton Barker (Open University), Anna Foka (Uppsala universitet), Brady Kiesling (Svenska institutet i Athen), Kyriaki Konstantinidou (Svenska institutet i Athen), Linda Talatas och Jenny Wallensten, inom ramen för projektet *The Digital Periegesis*, finansierat av Vetenskapsrådet.

21–22 september: *La laidetur: du corps physique au corps politique*. Internationell konferens organiserad

av Bernard Legras (ANHIMA and Université Paris I : Panthéon-Sorbonne), Véronique Mehl (Université Bretagne-Sud), Petra Pakkanen (Finlands Athen-institut), Maria Patera (Thessaliens universitet) och Jenny Wallensten (Svenska institutet i Athen), med stöd av Université Bretagne-Sud, Finlands Athen-institut och Svenska institutet i Athen.

2 november: *Anatolian languages and bridges from the steppes*. Internationell workshop organiserad av Terje Østingård (Uppsala universitet).

Publikationer

Institutets publiceringsverksamhet sköts av Publikationsnämnden vid de Svenska instituten i Athen och Rom och samfinansieras av de båda instituten. Athen och Rominstitutet ger ut en årlig gemensam tidskrift: *Opuscula. Annual of the Swedish Institutes at Athens and Rome*. Vid sidan av denna ger Atheninstitutet också ut monografier och konferensvolymen i två egna serier: Skrifter utgivna av Svenska institutet i Athen 4° och 8°.

Under 2023 publicerade *Opuscula* 16 och *Going against the flow. Wells, cisterns and water in ancient Greece*, redaktör Patrik Klingborg. Bägge volymer är öppettillgängliga: <https://ecsi.se/opathrom-16/> och <https://ecsi.se/actaath-8-23/>.

Nordiska biblioteket

Det Nordiska biblioteket i Athen öppnade 1995, då de danska, finska, norska och svenska instituten slog samman sina boksamlingar och skapade en

värdefull akademisk resurs som erbjuder närmare 48.000 volymer och rika digitala tjänster. Biblioteket ligger alldeles intill SIA, på Kavalottigatan 7. För Nordiska biblioteket ansvarar en styrelse som består av de fyra nordiska institutens direktörer. Ordförandeskapet roterar och innehades under 2023 av Finlands-Atheninstituts direktör, Petra Pakkanen. Bibliotekets drift sköttes under året av huvudbibliotekarie Jens Mangerud och biblioteksadministratör Patrick Talatas.

Glädjande nog registrerades över 3100 användare under året, och besökssiffrorna är därmed tillbaka på den nivå de låg före pandemin. De gästande studenterna och forskarna kom från 24 olika länder, förutom de fyra nordiska nationerna och Grekland exempelvis även från Australien, Nederländerna och Italien.

Den framgångsrika utställningen "Through the eyes of the travelers from the North", som premiärvisades på Nordiska biblioteket 2019, fortsatte sin turné. Utställningen skapades av de nordiska ländernas ambassader och institut tillsammans med det Nordiska biblioteket, som nu hjälpte till med att ta den till Metochi Study Center på Lesbos (17 juni–20 oktober) och sedan till Domokos i landskapet Ftiotis (18–19 november).

Stipendiater och gästforskare

SIA delar varje år ut ett flertal stipendier, ett eller två för en längre vistelse (4–6 månader) samt två för ett månadslångt besök på Institutet. Under jubileumsåret 2023 kunde vi dela ut ytterligare fyra stipendier, tack vare ett generöst bidrag från Barbro Osher Pro Suecia Foundation.

Ovan: Nordiska bibliotekets övre läsesal. Foto: Vasilis Theodorou.

Pelayo Huerta Segovia, gästforskare

Pelayo Huerta Segovia, doktorand i antik grekisk konst vid Universidad Autónoma de Madrid, förlade vårterminen 2024 till Athen där han som affilierad forskare vid Institutet arbetade med sin avhandling *The Herm in Archaic and Classical Athens-Attica. Spaces, functions, and visualization*. I denna studie undersöker Pelayo s.k. hermer, en viss sorts staty av (oftast) guden Hermes. Under sin tid i Athen besökte han museer och arkeologiska platser i Athen och Attika för att kartlägga de olika platser där hermer stod placerade under antiken i syfte att avgöra vilket syfte de fyllde på respektive plats. Hans forskning för samman arkeologiskt, epigrafiskt, litterärt och ikonografiskt källmaterial och syftar till att bättre förstå dessa statyer. Han vill tolka deras betydelse och utveckling i olika historiska kontexter och avgöra hur de på olika sätt interagerade med den antika omgivningen och den antike betraktaren. Under sin tid på SIA kombinerade Pelayo biblioteksarbete på Nordiska biblioteket och andra institutioner med materialstudium på Akropolismuseet och andra lokala museer runtom i Attika.

Ditte Kvist Johnson, storstipendiat

Jeg blev tildelt det Svenske Instituts store forskningsstipendie, og som følge heraf tilbragte jeg 4 måneder ved Institutet i Athen i foråret 2023. Formålet med mit ophold var at studere nogle af de mange statuebaser, som forskellige udgravninger og andre arkæologiske undersøgelser har fundet rundt omkring Athen i løbet af forrige årtier såvel som i senere år. Disse baser udgør det primære materialegrundlag for mit ph.d.-projekt ved Göteborgs universitet, som undersøger skulpturs rolle i at forme kultur og samfund i det hellenistiske Athen ved at analysere samspillet mellem menneskelig og materiel agens – eller, sagt med andre ord, hvordan besker og statue påvirkede hinanden.

Statuer forestillende vigtige politiske og religiøse personer, guder og gudinder, helte, og andre mytologiske figurer blev sat op i Athen fra den arkaiske til den romerske periode. Mange af disse statuer er dog desværre ikke blevet bevaret i hel tilstand, og vi har derfor kun deres fragmenter at gå ud fra, hvilket inkluderer en stor del af de marmorbaser, som disse statuer engang stod ovenpå. Vi ved, hvem statuerne forestillede, idet størstedelen af statuebaserne bærer en indskrift, som identificerer figuren på basen og, for eksempel, også fortæller os, hvem der satte statuen op, hvem der fremstillede den, eller hvad anledningen til opsætningen af statuen var. Selvom disse baser (såvel som andre typer af indskrifter) generelt set er blevet grundigt undersøgt, så undlod mange af de forskere, der oprindeligt studerede dem, både at beskrive deres fysiske egenskaber foruden for de kontekster, som de var blevet fundet i. Disse to ting er helt afgørende at vide, når man i første omgang skal bedømme, hvad der engang var en statuebase, og hvad der ikke var, eller hvis man vil sige noget om de

Pelayo Huerta Segovia undersöker ett marmorbuvud som har hört till en s.k. hermer, en staty av guden Hermes med pelarliknande kropp.

Storstipendiaten Ditte Kvist Johnson i färd med att dokumentera en statybas.

Yannick de Raaf arbetade intensivt på Nordiska biblioteket under 2023.

statuer, der engang stod oven på baserne. Ved hjælp af det Svenske Institut fik jeg heldigvis mulighed for at besøge det Epigrafiske Museum, hvor jeg kunne undersøge mange af de indskrifter, der potentielt set kunne være relevante for mit ph.d.-projekt, samt notere mig deres manglende dokumentation såsom størrelse, generel form, og – vigtigst af alt – om en statue oprindeligt havde været fæstnet til basen og i så fald hvordan. Igennem det Epigrafiske Museum fik jeg også adgang til flere oplysninger om de forskellige indskrifteres fundkontekster.

Opholdet ved det Svenske Institut gjorde det også muligt for mig at besøge andre museer og arkæologiske sites i Athen, hvor jeg ligeledes kunne undersøge en række forskellige indskrifter og statuebaser, hvortil jeg manglede dokumentation, og som er vigtige for den fremtidige udvikling af min forskning. Ligeså muliggjorde mit ophold også, at jeg kunne deltage i mange spændende seminarer ved de forskellige arkæologiske skoler og derved også opbygge mit professionelle netværk. Igennem Institutet fik jeg også adgang til en række biblioteker rundt omkring i byen, hvilket inkluderer det fantastiske Nordiske Bibliotek, hvor jeg kunne tjekke publikationer, der ellers havde været svære at få fat på.

Min tid i Athen var utrolig givende og helt essentiel for mit fortsatte arbejde. Jeg vil gerne benytte denne mulighed for endnu en gang at sige tusind tak til det Svenske Institut – ikke kun for at tildele mig stipendiet, som gjorde, at jeg kunne komme til Athen og studere statuebaserne, men også for det velkommende og inspirerende forskningsmiljø samt al den hjælp, som jeg fik af Institutet, hvad end det drejede sig om at finde information, få tilladelser, eller navigere igennem græsk bureaukrati.

Yannick de Raaf, det mindre stipendiet samt resestipendium

Jag tilldelades ett mindre forskningsstipendium för höstterminen 2023 för att utföra en del av mitt avhandlingsarbete om monumentalabyggnader från den tidiga mykenska perioden. Sammanlagt tillbringade jag mer än tre månader på det Svenska institutet i Athen i 2023 (mars–april och oktober) med finansiell hjälp från olika stipendier, varav ett tilldelades av Föreningen Svenska Atheninstitutets Vänner. Under vistelsen arbetade jag på det Nordiska biblioteket och Blegen Library /American School of Classical Studies at Athens och avhandlingsskrivande; dessutom fick jag möjlighet att delta i två exkursioner. Jag presenterade också mitt projekt på konferensen AIGEIOS vid det Tyska arkeologiska institutet i Athen (DAI), vilken organiseras för doktorander inom grekisk arkeologi. Seminarierna som anordnades vid de olika arkeologiska instituten fungerade som kvällsretreater – en härlig timsläng fördjupning i Greklands arkeologi, följt av ett tillfälle att träffa människor med liknande intressen.

Mitt projekt handlar om den alltmer större och komplexa bosättningsarkitekturen som växer fram

under den tidiga mykenska perioden. Den generellt icke-monumentala mellanbronsåldern på fastlandet följs av en period då människor börjar organisera sina bosättningar mer och bygger i större skala. De bygger större hus, skapar nya arkitektoniska stilar, och på södra Peloponnesos blev de fascinerade av minoisk arkitektur. Ungefär samtidigt tycks invånarna i flera bosättningar känna behov av mer skydd och säkerhet och tar det kostsamma beslutet att uppföra befästningsmurar. Hur dessa större projekt genomfördes och hur de påverkade dessa små samhällen var den problematik jag undersökte under min tid i Grekland.

Jag fokuserade på en fallstudie: den tidiga mykenska fasen av bosättningen Malthi (Messenien), som först utgrävdes av Natan Valmin och som nu studeras igen av svenska, grekiska och amerikanska forskare. Jag räknade ut hur stora resurser byggandet av Malthis befästningsmur kan ha kostat. Med andra ord, hur många människor skulle ha arbetat med detta och hur länge? Beräkningarna tyder på att detta åtagande måste ha varit mycket stort för ett så litet samhälle och att malthiborna sannolikt har behövt hjälp från boplatser i närområdet.

Höjdpunkten under greklandsvistelsen var de två exkursionerna. I april tillbringade jag tre veckor med att resa runt på en (liten) *Grand Tour* för att utforska de arkeologiska rikedomarna på Peloponnesos och i centrala Grekland, med särskilt fokus på den sena bronsåldern. Jag besökte flera sorters platser, stora som små, världsberömda och knappt publicerade: från palatsbosättningar som Mykene och det nyupptäckta Ayios Vasileios, de svenska utgrävningarna i Asine och Malthi, till de som vanligtvis inte ingår i populära resplaner, som Krisa, Mitrou, den mykenska bosättningen på Mygdalia-kullen (Patras) och en mykensk helgedom på Methana. Ruiner av enskilda tholoi, kammargravar, tumuli, vägar, broar och stenbrott var vanligtvis lätta att upptäcka i förväg med hjälp av Google Maps, men vissa visade sig vara svåra att lokalisera, svåra att nå eller helt enkelt övervuxna. Att se landskapen och platserna är avgörande för framgångsrika arkeologiska studier, så det går inte att överskatta hur viktig denna resa var.

Under höstterminen följde jag också med på en veckas utflykt till de underskattade men arkeologiskt imponerande regionerna Epirus och Aitolien, anordnad av kollegor från Lunds universitet och Svenska institutet i Athen. Institutet hade tilldelat mig med ett extra stipendium för denna studieresa. Vi besökte spektakulära platser, som segermonumentet vid Actium, Nea Pleuron och det mindre kända mykenska citadellet Ephyra-Epirus, som har två cyklopiska murar.

Sammanfattningsvis var stipendietiden av stor betydelse för mitt avhandlingsarbete. De gav möjligheten att samla mycket material om tidigmykenska byggnader, delta i den internationella forskningsmiljön i Athen, och utforska bronsålderslandskapen. Tillammans bygger allt detta upp ett starkt fundament till mitt doktorandprojekt och min kunskap om den mykenska kulturen. Jag vill slutligen framföra ett stort tack till Svenska institutet i Athen för all hjälp!

Johan Tralau, jubileumsstipendiat

Johan Tralau, en av mottagarna av Barbro Oshers Jubileumsstipendium vid Institutets 75-årsfirande, vistades vid Institutet i november 2023 inom ramen för ett projekt om kastrationen av Uranos. Enligt Hesiodos stympade guden Kronos sin far med hjälp av just en skära. Men vad bör poeten och publiken ha tänkt att det redskapet var gjort av? Stål, järn, brons, eller ett vulkanglas som kallas obsidian? Vilka kulturella minnen, vilka föreställningar väckte i så fall materialet? Tralau gjorde i samband med vistelsen en forskningsresa till Melos, där han bland annat studerade en rekonstruerad skära med egg av obsidian vid gruvmuseet i Adamantas och letade bland kullarna upp de obsidianfyndigheter som spelade så stor roll inte bara under förhistorisk tid utan också senare. I Athen studerade han vid Arkeologiska nationalmuseet skäror från bronsåldern samt en underlig vas målning som framställer en demonisk kvinnogestalt med hundkroppar och en enorm svans.

Stipendier till Ingemar och Lillemor Mundebos minne

Föreningen Svenska Atheninstitutets vänner delade under 2023 för andra gången ut tre stipendier till Ingemar och Lillemor Mundebos minne. De tre stipendiaterna arbetade på institutet under höstterminen med varsitt spännande projekt. Julia Drakopoulos arbetade på en bok om den grekiske författaren, poeten och psykoanalytikern Andreas Embirikos

och dennes författarskap. Susanna Carlsten skrev om den gotländska konstnärsvillan "Muramaris", med värdeteori, restaureringsideologi, historiebruk och materialitet som teoretiska utgångspunkter, medan Óskar Bikkie Samson Gudmundson utforskade begreppen exil, migration och nationell identitet i vår tid, med Euripides Medea som historisk huvudreferens.

David Nitter, praktikant

Jag spenderade november 2023 hos Svenska institutet i Athen som praktikant. Mitt arbete bestod av att lära känna institutet och få pröva på de olika dagliga sysslorna som pågår där. Jag fick också möjlighet att arbeta med arkivmaterial, vilket var intressant, och inte minst fick jag vara med på 75-årsfirandet. Definitivt inte en del av de vardagliga sysslorna, men väldigt roligt att ha fått uppleva! Vistelsen i Athen gav mig också möjlighet att spendera tid på Nordiska biblioteket och förbereda mig inför min masteruppsats i Antikens kultur och samhällsliv. Tillgången till specialiserat material var oerhört uppskattat och öppnade många fortsatta vägar framåt för uppsatsen.

Jubileumsstipendiaten Johan Tralau studerar ett obsidianfragment i samband med studien Kronos skära.

Exkursionsdeltagarna från Lunds universitet och SIA i teatern i Nea Pleuron, Aitolien. Foto: Yannick de Raaf.

UNDERVISNING

I protokollet från Institutets allra första styrelsemöte betonas vikten av att ge svenska studenter möjlighet att studera grekisk arkeologi på plats i Grekland. Detta är fortfarande en central uppgift för Institutet, men utbildningsprogrammet har vidgats och erbjuder nu också kurser med annan tematik, exempelvis demokratiforskning och vattenresurshantering i långtida perspektiv.

Universitetskurser

Arkeologi i Grekland, 7.5 hp

Vartannat år ger Institutet en tematisk kurs, öppen för studenter inom samtliga humanistiska ämnen. 2023 års kurs vände sig till studenter på grundnivå och behandlade den grekiska förhistorien. Kursen gavs i samarbete med Stockholms universitet och huvudansvarig för undervisningen på kursen var

Prof. Ann-Louise Schallin. Även Lena Sjögren (SU), Jenny Wallensten (SIA), Georgia Galani (SIA) och Chris Nuttall (SIA) bidrog till undervisningen.

Kursen inbegrep tre exkursioner, en till Kreta, en till Argolis i Peloponnesos och en runt Attika. Studenterna fick möjlighet att besöka lokala museer och att studera arkeologiska lämningarna på plats, bland annat palatsen i Knossos och Mykene, de svenska utgrävningarna i Chania, Midea, Dendra, och Asine, samt de stora förhistoriska begravningsplatserna i Tsepi och Vrana.

Övriga kurser och exkursioner

Gymnasiestipendiater

Varje år delar Svenska klassikerförbundet tillsammans med Föreningen Svenska Atheninstitutets vänner och i samarbete med Svenska institutet i Athen ut stipen-

Ann-Louise Schallin (Stockholms universitet) undervisar i grekisk förhistoria. Foto: Georgia Galani.

Georgia Galani med klassikerstipendiaterna Dina Al-Asadi och Johanna Näslund.

Fortbildningsexkursion till nordvästra Grekland

dier till förtjänta elever i klassiska språk. De utvalda gymnasisterna får resa en vecka till Grekland och bor på institutet där de undervisas av direktören, biträdande direktören och storstipendiaten. Årets stipendiater – Dina Al-Asadi och Johanna Näslund – besökte Institutet under en vecka (7–14 maj 2023) och besökte arkeologiska platser och museer i Athen, Piraeus, Poros, Sounion och Delfi, under ledning av Jenny Wallensten, Georgia Galani, Arto Penttinen och Ditte Kvist Johnson.

Tillsammans med Lunds universitet organiserade SIA en veckolång arkeologisk exkursion i fortbildningssyfte för forskare, lärare och doktorander. I fokus låg nordvästra Grekland och landskapen Aitolien och Epiros. I detta område finns viktiga fornlämningar som Zeus helgedom i Dodona och segermonumentet vid Actium, där Octavianus, senare Augustus, besegrade sin rival Marcus Antonius och Egyptens drottning Kleopatra i ett avgörande sjöslag.

De grekiska filmdagarna på biografen Zita i Stockholm drog stor publik. Foto: Vasilis Theodorou.

KULTUR

Vikten av att Institutet skall ägna sig åt kulturella aktiviteter vid sidan av de vetenskapliga har framhållits från grekisk såväl som svensk sida ända sedan 1948. Idag skall Institutet enligt stadgarna främja kulturutbytet mellan Sverige och Grekland, och 2023 blev ett mycket intensivt år vad gäller just detta.

Film

SIA har sedan många år engagerat sig för att sprida svensk film i Grekland och grekisk film i Sverige. Under vårterminen 2023 stödde Svenska institutet i Athen arbetet med den grekisk-svenska kortfilmen *Zange*, den flerfaldigt prisbelönta regissören Iris Baglanceas andra film. Under hösten genomfördes sedan de numera väletablerade *Grekiska filmdagarna* och under oktober månad kunde stockholmspubliken åter möta nya spännande verk. Arrangemanget skedde i samarbete med Stiftelsen Grekiska Kulturhuset, Grekiska Skolan i Stockholm och Kvinnosektionen i Grekiska föreningen i Stockholm.

1 oktober
11.20 A.M., kortfilm av Dimitris Nakos
Behind the Haystacks, långfilm av Asimina Proedrou

8 oktober
Airhostess – 737, kortfilm av Thanasis Neofotistos
Black Stone, långfilm av Spiros Jacovides

15 oktober 2023
Not Tomorrow, kortfilm av Amerissa Basta
Medea, långfilm av Dimitris Athanitis

Litteratur

2023 års litteraturprogram blev ovanligt rikt och varierat. Den svenska kriminallitteraturen är fortsatt mycket populär i Grekland och uppmärksammades av SIA vid ett flertal tillfällen och i olika format.

Den 3 maj upplät SIA sina lokaler till deckarfestivalen *Agathas* öppningsarrangemang: en skrivarkverkstad som fokuserade på hur vetenskapliga data kan bistå en utredning, hitta den skyldige och lösa en mordgåta. Den 20 maj presenterade sedan den svenska författaren Arne Dahl sin bok *Islossning*, nyligen översatt till grekiska. Dagen efter gav Arne Dahl också en mycket uppskattad mästarklass.

SIA deltog också i Ioanninas deckarfestival *Crime Fiction Stories*, genom ett samarbete med författaren Nikos Georgiadis. Han deltog för SIAs räkning i två diskussioner 20–21 maj, den första om översättningar av skandinavisk kriminallitteratur till

grekiska och den andra om Nikos Georgiadis två egna böcker, *Skandinavisk kriminallitteratur. Synen på samhället och politiken* (Σκανδιναβική αστυνομική λογοτεχνία. Όψεις της κοινωνίας και της Πολιτικής) och *Guide till skandinavisk kriminallitteratur* (Οδηγός για τη Σκανδιναβική Αστυνομική Λογοτεχνία).

Den 18 december höll Nikos Georgiadis åter ett välbesökt föredrag, denna gång på Institutet: *Platsens betydelse i svensk kriminallitteratur* (Ο Τόπος στο σουηδικό αστυνομικό μυθιστόρημα).

Även andra litteraturgenrer fick dock utrymme under 2023. SIA deltog exempelvis i Thessalonikis stora internationella bokmessa den 6 maj, med en presentation av boken *GAVRA, historien om en grekisk by och dess invånare*, av Gunnar Olofsson och Thomas Thomell, nu översatt till grekiska. Axel-Sotiris Walldén, Despoina Kaitatzi-Choulioumi diskuterade med bokens författare, och utdrag lästes av skådespelaren Kostas Kastanas. Och lagom till jul, den 20 december, avslutade författaren Jan Henrik Svahn jubileumsårets kulturprogram med en presentation av den nyutkomna boken *Vattenläkaren*, den spännande historien om Clara Smitt, sjuksköterska vid fronten i Grekland 1897 och pionjär inom alternativ medicin.

Konst

Textilkonst

A common thread. Artistic exchange Sweden-Greece

Samarbetet mellan SIA, den nordgrekiska staden Soufli, Konstfack i Stockholm och den konstnärliga högskolan i Athen (ASFA) fortsatte under 2023. Projektet samlar studenter och lärare från Grekland och Sverige kring materialet siden i staden Soufli i norra Grekland, som under 1800-talet var ett viktigt europeiskt centrum för sidenproduktion beläget längs Sidenvägen. Soufli producerar fortfarande siden, från larv och kokong till färdigt tyg och en vistelse på plats är en unik upplevelse. I denna traditionsrika miljö möttes och inspirerades studenter och lärare från Konstfack och ASFA under intensiva veckor 2019 och 2022, där de genom studiebesök,

workshops och seminarier lärde sig att förstå produktion, material och avancerat sidenhantverk. Den uppskattade utställningen av studenters och lärares arbeten som presenterades på Cacoyannisstiftelsen i Athen 2022, flyttades i november 2023 till Stockholm. Utställningen *Siden & Soufli* genomfördes i samarbete med Stiftelsen Grekiska Kulturhuset och Kvinnosektionen i Grekiska föreningen i Stockholm, och kunde besökas under tio dagar i Grekiska Kulturhusets vackra lokaler. Vid invigningen den 23 november var studenter och lärare från bägge lärosäten närvarande, liksom borgmästaren från Soufli och representanter från Souflis sidenproducenter och kulturarvsföreningar.

Ny konstsamling på Institutet

Under jubileumsåret 2023 anlände ny konst till Institutet: en samling sammansatt specifikt för institutetsbyggnaden av Klas Hällerstrand ur Konstrådets samlingar. Verken pryder nu sina platser i hela huset – inklusive terrassen.

Musik

Sedan mer än 20 år tillbaka stödjer SIA svenska jazzmusikers medverkan i *Athens Jazz Festival*. 2023 års inbjudna musiker var Joel Lyssarides Trio (Joel Lys-

Den svenska deckargenren är mycket uppskattad bland grekiska läsare. Här presenterar Nikos Georgiadis sin forskning om platsens betydelse i svensk kriminallitteratur. Foto: Eleni Androvic.

Institutet stödde klarinetisten Karin Dornbusch medverkan vid konserten i Mesolongi den 22 juli och i Preveza den 23 juli 2023.

QUINTET

ancient Roman Odeum
of Preveza

Ρωμαϊκό Ωδείο Νικόπολης

Överst: De grekiska studenterna och deras lärare liksom kollegorna från Soufli besökte bland annat Almgrens sidenväveri och museum i Stockholm. Foto: Eleni Androvic.

Studenter och lärares sidenkonstverk ställdes ut på Grekiska kulturhuset i Stockholm under november 2023. Foto: Dimitris Tsamis.

30

sarides – piano, Rasmus Svensson Blixt – trummor, Josef Karneback – kontrabas). Deras greklandsbesök inleddes på Korfu och det Joniska universitetet, där de gav en mästarklass för musikinstitutionens jazzstudenter, liksom en öppen konsert den 24 maj. Därför reste de vidare, först till Athen där de spelade på festivalen den 25 maj och sedan till Preveza, där de deltog i Prevezas jazzfestival den 26 maj.

Musikernas resa till Korfu är en del i det direkta utbyte mellan svenska och grekiska musiker som Institutet stödjer. Ett annat inslag i utbytet är *Kavalla Jazz Sessions*, ett innovativt samarbete med Fridhems Folkhögskola. Detta evenemang, som för samman grekiska och svenska jazzstudenter och som

tidigare arrangerats i Institutets gästhem i Kavalla, flyttade 2023 till Sverige och Fridhems Folkhögskola. Fridhems Jazz Sessions gick av stapeln den 6–10 december och lärarna Anders Vestergård och Dimos Dimitriadis stod för undervisningen tillsammans med gitarristen Andreas Hourdakis. Det interkulturella musikaliska utbytet avslutades med en konsert öppen för allmänheten den 9 december, där studenterna spelade egna kompositioner.

Institutet stödde också den svenska klarinettisten Karin Dornbuschs medverkan vid en konsert i det antika Nikopolis odeion. Konserten arrangerades av Ilias Livieratos, utbildad vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, och där hedrad med det prestigefyllda Wallanderpriset.

Svenska institutet i Athen 75 år

På initiativ av kronprins Gustaf Adolf, och efter två års förberedelser, kunde ett svenskt institut för vetenskap och kultur slå upp sina portar i Grekland år 1948. Svenska institutet i Athen invigdes den 10 maj, under pompa och ståt i den amerikanska arkeologiska skolans lokaler på Odos Souidias, Sverigegatan. Den framstående uppsalaarkeologen Axel W. Persson talade om svensk arkeologisk verksamhet i Grekland och den förste direktören Erik Holmberg höll föredrag, SIA kunde därmed sälla sig till en skara på då totalt sju arkeologiska institutioner, de s.k. utländska skolorna. Nu har 75 år gått sedan dess,

vilket Institutet förstås firade på olika sätt i både Sverige och Grekland under hela 2023. Genomgående underströk arrangemangen att vi vid sidan av Institutets födelsedag även firade det 75 år långa och utmärkta samarbetet mellan Sverige och Grekland vilket möjliggjort SIAs verksamhet under alla dessa år.

Vetenskap i Sverige...

Firandet i Sverige bestod av två vetenskapliga arrangemang och ett födelsedagskalas. 26–27 maj anordnade SIA tillsammans med institutionen för Antikens kultur och samhällsliv vid Stockholms universitet, som också firande 75-årsjubileum 2023, en internationell konferens om det antika Kydonias arkeologi. I Kydonia, dagens Chania på Kreta, har svenska arkeologer verkat i samarbete med grekiska och danska kolleger sedan 1970-talet. Omfattande och mycket betydelsefulla upptäckter har gjorts under årens lopp, inte minst vad gäller förhistoriska perioder. Konferensen både sammanfattade dessa och presenterade de nya analyser som möjliggjorts tack vare de senaste årens materialstudium. Konferensen kunde genomföras med hjälp av ett generöst bidrag från Riksbankens jubileumsfond.

I september, med stöd från Kungliga Vitterhetsakademien, bjöd SIA in Dr Stella Chrysolaki, en framstående forskare och chef för det arkeologiska museet i Heraklion, Kreta, att föreläsa vid de fyra institutionerna för Antikens kultur och samhällsliv i Göteborg, Lund, Stockholm och Uppsala. Dr Chrysolaki var under många år länsantikvarie i Pireus, och därmed ansvarig för ön Kalaureia/Poros och en viktig

och uppskattad kollega till Institutets arkeologer. I denna roll var hon även ansvarig för de stora utgrävningarna av en nekropol i området Faliron, där en av det antika Athens hamnar låg. Undersökningarna av denna omfattande begravningsplats har givit mycket spännande resultat, inte minst till följd av en serie gravar som inte följer samhällets vanliga begravningsriter. En av dessa, en massgrav där 79 unga män fick sin sista vila, har till exempel tolkats som resultatet av en misslyckad statskupp: de begravda tycks avrättade och har inte fått den rituella omsorg de borde. Detta och mycket till presenterades i föredraget *Burial Customs in the Necropolis of Phaleron Delta, Attica: Norm and Deviation*, inför en stor och engagerad publik (25, 27, 28 september & 2 oktober).

Överst: Pianisten Joel Lyssarides under mästar-klassen som anordnades för jazzstudenter på Joniska universitetet på Korfu. Foto: Eleni Androvic.

Pianisten Joel Lyssarides med bandet Joel Lyssarides Trio spelade på Athens och Prevezas jazz-festivaler. Foto: Athens Jazz Festival, Vangelis Patsialos.

...och kultur i Grekland

Den 15 november bjöd Institutet in till stort jubileumsfirande på Akropolismuseet. Efter videohälsningar av Kronprinsessan Victoria, utbildningsminister Mats Persson och Greklands generaldirektör för kulturarv Polyxeni Adam-Veleni höll direktören Jenny Wallensten ett högtidstal på temat *The Swedish Institute at Athens: Past, Present, Future*. Därefter följde en fantastisk föreställning med musik komponerad för tillfället: *Procession* av Carin Bartosh Edström. Stycket var skrivet för viola, mezzosopran och vokalkvartett, med de Eleusinska mysterierna som tema. Publiken lyssnade andlöst till den gripande musiken, som framfördes mot en fond av suggestiva bilder som lät Grekland och Sverige mötas. När den sista tonen klingat ut möttes Carin Bartosh Edström och musikerna Katija Dragjevic Nylander (mezzosopran), Ilias Livieratos (viola), Marietta Sarri (sopran), Smaragda Vangeli (sopran), Katerina Alexiou (mezzosopran) samt Maira Georgarou (alt), av stående ovationer från ett fullsatt auditorium. Kvällen avslutades med en mottagning på Akropolismuseets terrass, i skuggan av ett upplyst Parthenon.

Institutet kunde dela ut fyra extra jubileumsskänkningar under 2023 tack vare ett generöst bidrag från Barbro Osher Pro Suecia Foundation. Dessa delades ut av Institutets ordförande Ruth Jacoby vid festligheterna på Akropolismuseet och tilldelades Magda Giannakopoulou, Maria Spathi, Johan Tralau och Erik Törnkvist.

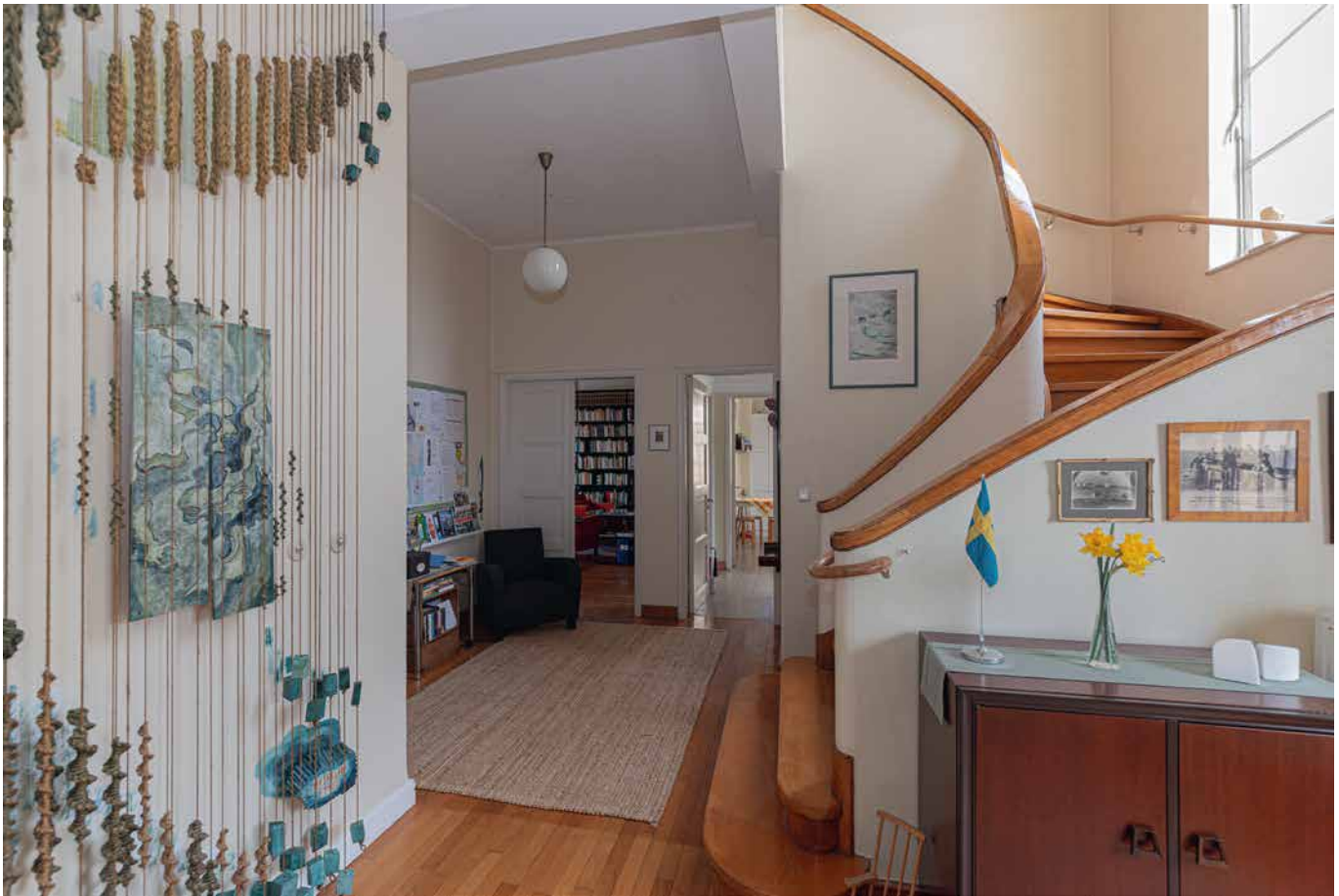
Ovan: Institutet kunde dela ut fyra jubileumsstipendier tack vare generöst stöd från Barbro Osber Pro Suecia Foundation. Dessa tilldelades Johan Tralau, Erik Törnkvist, Magda Giannakopoulou och Maria Spathi. Foto: Katerina Gabierakis.

Vänster: Institutets festmottagning ägde rum på Akropolismuseets vackra terrass. Foto: Katerina Gabierakis.

Föregående sida, ovan: Institutet bjöd in gamla och nya vänner på födelsedagskalas den 9 november, på det grekiska kulturhuset i Stockholm. Foto: Vasilis Theodorou.

Föregående sida, nedan: Ilias Livieratos, förste violast i Athens statsorkester, framförde verk av Teleman och Carin Bartosch Edström på Akropolismuseet i Athen. Foto: Elisabeth Gullberg.

*Kavallahusets entré.
Foto: Vasilis Theodorou.*

GÄSTHEMMET I KAVALLA

Intendentens hälsning

Institutets gästhem i Kavalla välkomnar konstnärliga utövare och forskare i behov av arbetsro och inspiration. Somliga besökare kommer på egen hand, medan andra kommer som stipendiater från Gästhemmets samarbetspartners: Svenska fotografers förbund och Författarförbundet. Under 2023 höll huset öppet för gäster från den 16 mars till den 30 november och sammanlagt bodde 170 gäster i Kavallahuset under denna period.

Kavallahuset erbjuder en speciell atmosfär som till stor del skapas av det kreativa mötet mellan konst och vetenskap. Gästerna arbetar koncentrerat på sina egna projekt och delar samtidigt med sig av sitt arbete. Varje år är det lika roligt att se hur detta sker spontant i husets gemensamma utrymmen, arbetsrum, bibliotek och kök, men även genom de uppskattade interna kulturkvällarna, då någon gäst håller föredrag om sitt arbete. Under 2023 kunde gästerna till exempel lyssna på fotografierna Björn Nilsson, Maj-Lis Andersen och Emmi Roosling, stipendiater från Svenska fotografers förbund, Karin Alfredsson, journalist och författare, ledamot i Svenska Deckarakademin, Claes André,

professor i biologi, Anne Ingvarsson, 1:e Antikvarie vid Gustavianum, Uppsala universitetsmuseum, författaren Lotta Muth, samt Per Lindahl, tidigare chef för Fredriksdals friluftsmuseum i Helsingborg. Det fullbelagda huset blev en uppskattad kontrast till pandemiåren då Kavallahuset ekade tomt under långa perioder!

Två stora inventeringsprojekt genomfördes under 2023, dels av inventarierna inomhus, dels utomhus i gästhemmets trädgård. Den sistnämnda är K-märkt tillsammans med själva huset. Det är en grön oas för gästerna, som kan arbeta bland olivträd och vinrankor, under granatäppleträd och intill en doftande örtagård. Arbetet med inventeringen av de över 200 arter som finns i trädgården – en omfattande flora för en förhållandevis liten yta – kunde avslutas under 2023. Nu finns en digital fil såväl som ett tryckt kompendium, där alla växter avbildas och presenteras med namn på svenska, grekiska och latin.

Själva gästhembyggnaden, en vacker Funkisvillan, och dess speciella interiör brukar beskrivas som en bidragande faktor till Kavallahusets fina arbets-

Foto: Vasilis Theodorou.

miljö. Många av Kavallarhusets handgjorda möbler från NK hör till husets originalinteriör från 1930-talet och att gå in i villan är lite av en tidsresa. Under 2023 vistades byggnadsantikvarie Boel Melin två gånger i Kavallarhuset och arbetade med att dokumentera inventarierna, och snart kommer en katalog med beskrivningar och fotografier av samtliga möbler finnas tillgänglig för intresserade besökare.

Vi i Kavalla ser tillbaka på ett spännande år, och ser fram emot att välkomna återvändande och nya gäster under 2024!

Stipendiatrapport

Svenska fotografers förbund delar regelbundet ut stipendier för vistelse i Kavallarhuset. Efter besöket i Grekland skriver stipendiaterna en personlig rapport om arbete och upplevelser. En av 2023 års fotografstipendiater var Maj-Lis Andersen, vars redogörelse följer här.

Möten i Kavalla och Den Europeiska dikten

Tillbaka från mataffären, *Discount Market*, började samtidigt blixtra och dunder slå över huvudet. Stod och blickade upp mot Kavalla huset där stormen låg som en kaskad mellan huset. Blåst och regn sprutade i högtrycksfart och tog allt löst med sig. Såg framför mig hur jag tillsammans med Kavallas tusentals katter försvann upp mot bergen i en virvelvind. – Nej, jag vågade inte gå vidare. Jag hittade en smal husport och tryckte mig mot glasdörren. Regnet letade sig fram och dränkte skorna.

Från ingenstans dök en svartklädd man upp. Jag makade på mig för att göra plats åt honom som skulle in till sin bostad. Mannen hade en lång svart dräkt på sig. Små pliriga ögon och ett långt grått skägg for-

Foto: Vasilis Theodorou.

made ansiktet. Jag frågade om jag kunde få stå inne i farstun till stormen var över. Han knallade upp för trapporna till sin lägenhet. Det kändes tryggt att vara inomhus. Efter ett tag kom han kånkandes på en stol. Jag tränade på min grekiska som bestod av ett par ord, varav ett var, *efcharistóe*, tack. Genom glasporten satt jag och såg på hur löv och regn forsade fram där ute. Stormen avtog och jag tackade för lånet av stolen. Vi gjorde försök till småprat. Han är präst och heter Theódorós.

I det kommunala kulturhuset visades grekiska folkdräkter. Många var lokala dräkter från Kavalla och närliggande byar, andra från de södra delarna och från gränstrakterna mot Albanien och Turkiet. Den rymliga lokalen vibrerade av kulturer och riter. Dockorna stod som om de skulle börja röra på sig när som helst. Svartklädda och som i en dans. En dräkt skulle skrämja bort onda andar. I kontrast till de guldbroderade dräkterna var strumporna och sockorna stickade i ylle likt raggsorcor.

Jag frågade om musiken och dansen. Min värd berättade att Grekland har ca tvåhundra olika folkdanser. Stegen skiljer sig lite åt. Hon tog mig i handen och demonstrerade ett par danser. – Blir nog bra om jag övar lite ursäktade jag mig i mina försök att hänga på. Hon skulle själv gå och dansa följande dag och en musikgrupp skulle komma till kulturhuset under utställningsperioden.

Vad jag förstår så har staden Kavalla som många andra städer, en hel del olika föreningsaktiviteter som för samman våra intressen. I skymningen stod jag och kikade in i de stora fönstren och såg på hur ungdomarna spelade schack. I det gamla skolhuset i Gamla stan är bland annat den lokala fotoklubben verksam. Här berättade jag en kväll om mina arbeten i en artisttalk.

Att befinna sig i Kavalla är som att befinna sig mitt i Europa, det känns nära, både geografiskt och mentalt. Staden tog emot mig med öppna armar. Hade jag stannat ett par veckor till, vem vet, kanske jag blivit en grek. På en av stenarna på stranden skrev jag titeln på en dikt som sedan kom till på rummet:

Den europeiska dikten
är för dig att skriva
du som tar vänner och grannar i hand
leder dem till en säker plats
den är för dig som skapar broar mellan kulturer och länder
ser bortom jaget
mot möjligheter till gemenskap och fred

PERSONALEN 2023

Direktör: Jenny Wallensten

Biträdande direktör: Axel Frejman, Georgia Galani

Administratör & Kultursekreterare: Eleni Androvic

Administratör: Katerina Gabierakis

Intendent i Kavalla: Elisabeth Gullberg

Städpersonal: Kalliopi Kalli & Iriini Damaskou (Athen), Stella Vakipoulou & Evangelia Vakipoulou (Kavalla)

Ekonomikonsult: Anna Henriksson (timavlönad)

Trädgårdsmästare: Vladimir Kaisidis (Kavalla)

Ekonom: Kristina Björkstén Jersenius (Stockholm)

Redaktör: Julia Habetzeder (Stockholm)

Institutets styrelse består av en ordförande som utses av regeringen, samt nio eller tio ytterligare ledamöter. Dessa väljer tillsammans skattmästare, vice ordförande och sekreterare. Universitetsämnet Antikens kultur och samhällsliv (AKS) väljer en ledamot från varje institution där disciplinen finns representerad. Vidare ingår en representant för grekiska språket, liksom en för konstvetenskap, samt en representant för Svenska Klassikerförbundet. En studentrepresentant väljs av Samarbetsnämnden för doktorander i AKS och klassiska språk.

STYRELSEN 2023

Ordförande: Ruth Jacoby, f.d. ambassadör

Vice ordförande: Gunnel Ekroth, professor i Antikens kultur och samhällsliv, Uppsala universitet

Skattmästare: Staffan Bengtsson, f.d. statssekreterare och överintendent

Sekreterare: Jenni Hjöhlman, Akademisekreterare, Vitterhetsakademien

Studentrepresentant: Yannick de Raaf, doktorand i Antikens kultur och samhällsliv, Göteborgs universitet

Övriga ledamöter:

Kristian Göransson, universitetslektor i Antikens kultur och samhällsliv, Göteborgs universitet

Henrik Gerding, professor i Antikens kultur och samhällsliv, Lunds universitet

Ann-Louise Schallin, professor i Antikens kultur och samhällsliv, Stockholms universitet

Dennis Searby, professor i grekiska, Stockholms universitet

Alexandra Fried, universitetslektor i konstvetenskap, Göteborgs universitet

Kjell Weinius, Svenska Klassikerförbundet

Institutets personal 2023, vänster till höger: Iriini Damaskou, Kalliopi Kalli, Georgia Galani, Jenny Wallensten, Katerina Gabierakis, Eleni Androvic. Foto: Vasilis Theodorou.

SVENSKA INSTITUTET ÖNSKAR TACKA

Motstående sida: Institutets vackra innertak kunde målas om under 2023 med generöst stöd av fru Eva Papalopoulou. Foto: Eleni Androvic.

Det grekiska kulturdepartementet

Lina Mendoni, Minister för kultur
Georgios Didaskalou, Generalsekreterare
Polyxeni Adam-Veleni
Elena Kountouri
Konstantina Benissi
Julia Papageorgiou
Georgia Fakarou
Sofia Stavrianopoulou

Den länsantikvariska myndigheten i Argolis

Alkestis Papadimitriou
Angeliki Kossiva

Den länsantikvariska myndigheten i Chania

Maria Andreadaki-Vlazaki
Eleni Papadopoulou
Eftichia Protopapadaki

Den länsantikvariska myndigheten i Karditsa

Maria Vaiopoulou
Fotini Tsiouka
Aggelos Davatzikos
Petros Davatzikos
Befolkningen i Metamorfosi,
Vlochos och Palamas.

Den länsantikvariska myndigheten i Kavalla

Stavroula Dadaki
Pinelopi Malama

Den länsantikvariska myndigheten för Pireus och öarna

Angeliki Simosi
Maria Giannopoulou
Katerina Panagopoulou

Samarbetspartners i studien av Pireuslejonet

Svenska institutet i Rom
The Naval History Museum
in Venice, Venice Institute of
Maritime Military Studies,
Italian Navy

Den länsantikvariska myndigheten i Arkadien

Konstantinos Kissas
Eleni Psathi

Grekiska kulturdepartementets marinarkeologiska enhet

Eleni Mpanou

Heraklions museum

Stella Chryssoulaki

Sveriges Ambassad i Grekland

H.E. Johan Borgstam
Pär Skånberg
Amanda Gudmundsson
Sofia Keramida

Greklands ambassad i Sverige

H.E. Andreas Frygas
H.E. Aikaterini Fountoulaki
Despina Poulou
Nicky Psychari

Svenska kyrkan i Athen

Svenska språkföreningen i Athen

Jazzlinjen, Fridhems Folkhögskola

Anders Vestergård
Andreas Hourdakis

Institutionen för jazzmusik, Joniska universitetet

Athens School of Fine Arts

Konstfack

ANASA Cultural Center

Kavalla kommun

Dimofelia, Public Benefit
Organisation of the City
of Kavala
Kommunala konservatoriet i
Kavalla

Souflí kommun

Vänföreningen Chrysalida
Tsiakiris Silk House
Silk Line Mouhtaridis
Pireus Bank Sidenmuseum

Pireusbankens kulturstiftelse

Grekiska kulturhuset i Stockholm

Apostolis Papakostas

Kvinnosektionen i Grekiska föreningen, Stockholm

Maria Chouliara

Design & dokumentation

Fotis Theodoridis, webbdesigner
Vasilis Theodorou, fotograf

Välgörare

AstraZeneca
Barbro Osher Pro Suecia
Foundation
Ericsson Hellas
Gunvor och Josef Anérs stiftelse
Helge Ax:son Johnsons stiftelse
Herbert och Karin Jacobssons
stiftelse
IKEA
Kungliga Vitterhetsakademien
Längmanska kulturfonden
Magnus Bergvalls stiftelse
Fru Eva Papalopoulou
Riksbankens Jubileumsfond
Susi och Gösta Enboms
donationsfond
Åke Wibergs stiftelse

Vänföreningar

Institutet har två vänföreningar, Föreningen Svenska Atheninstitutets vänner och Kavallarhusets vänner. Vi tackar dem båda för ett gott samarbete under 2023.

För mer information om aktiviteter och medlemskap, besök gärna:
<https://athenvannerna.se>
<https://kavallavannerna.se>

SWEDISH
INSTITUTE
at ATHENS

Grekland

Svenska institutet i Athen, Mitseon 9, 117 42 Athen, Tel. +30 210 923 21 02. E-post: swedinst@sia.gr
Gästhemmet i Kavalla, Emilianou 13, 654 03 Kavalla, Tel. +30 2510 223352. E-post: kavallahuset@sia.gr

Sverige

Stiftelsen Svenska institutet i Athen, Skeppargatan 8, 114 52 Stockholm, Tel. +46 (0)8 572 119 40.
E-post: sia@medelhavsinstituteten.se

www.sia.gr

 [SwedishInstituteAthens](https://www.facebook.com/SwedishInstituteAthens)

 [swedinst](https://www.instagram.com/swedinst)

 [Swedish Institute at Athens](https://www.youtube.com/SwedishInstituteatAthens)

